Ніва

БЕЛАРУСКІ ТЫДНЁВІК

№ 45 (924) ГОД XVIII БЕЛАСТОК 11 ЛІСТАПАДА 1973 г. ЦАНА 60 гр.

Чалавек любіць заглядаць у будучыню. Кожнаму з нас хацелася б ведаць, які лёс яго чакае. Такое заглядванне ў будучыню сталася цяпер адной з модных галін навукі, якая называецца футуралогіяй. Маем ужо ясную праграму развіцця асветы, эксперты паказваюць нам візію Польшчы з 2000 года, ваяводская камісія гаспадарчага планавання апрацоўвае перспектывы Беласточчыны на апошнія дзесяткі дваццатага стагоддзя.

Такая далёкасяжная, аднак рэальная і навукова абгрунтаваная разведка ў будучыню неабходна перш за ўсё таму, каб з многіх магчымых выбраць найбольш аптымальны напрамак развіцця.

Гаспадары Гайнаўшчыны таксама рашылі заглянуць у будучыню свайго павету. Дзеля гэтага яны звярнуліся да спецыялістаў у розных галінах эканамічна-грамадскага жыцця. У выніку гэтага атрымалі праграмную апрацоўку **„Напрамкі грамадска-гаспадарчага жыцця Гайнаўскага павету да 1990 года“**. Гэты матэрыял будзе асновай для абмяркоўкі будучыні Гайнаўшчыны на папулярна-навуковай сесіі, якая адбудзецца 15 лістапада 1973 года ў Гайнаўцы. Яе арганізатарамі з'яўляюцца Польскае эканамічнае таварыства і Прэзідыум ПРН.

Гайнаўшчына — павет вялікіх магчымасцей і адначасова — вялікіх кантрастаў. Сусветная слава Белавежскай пушчы і еўрапейскі ўзровень гайнаўскай дрэваапрацоўчай прамысловасці ды адсталая сельская гаспадарка, якая амаль па ўсіх паказчыках застаецца на апошняй перакладзіне статыстычнай драбіны паветаў Беластоцкага ваяводства. Раён краіны, вельмі патрабуючы працавітых рук, каб паскорыць крок у будучыню і аднačасова пастаянны пастаўшчык нізкакваліфіцыраванай рабочай сілы. Адзін горад і — звыш 180 вёсак, з якіх безупынна ўцякаюць у „свет шырокі“ пераважна маладыя людзі, часам і па 500—600 асоб у год.

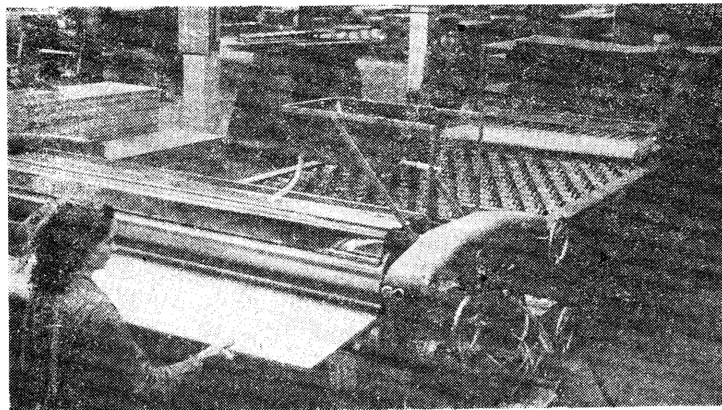
Што тады зменіцца на Гайнаўшчыне за 20 гадоў?

Горад застанецца адзін — Гайнаўка, у якой ў 1990 годзе будзе жыць 20.000 чалавек, больш-менш адна трэцяя частка насельніцтва ўсяго павету. Яна перш за ўсё будзе вырашаць аб месцы

Гайнаўка. На вуліцы 1 Мая. *Фота Я. Цялушэцкага.*

ГАЙНАЎШЧЫНА, ГОД 1990

Гайнаўка. На мэблевай фабрыцы. *Фота Р. Сянько.*

Гайнаўшчыны на грамадска-гаспадарчай карце Беласточчыны і краіны. Гайнаўка атрымае ўрэшце новы будынак чыгуначнай станцыі (Белавежа — таксама), трансляцыйную тэлевізійную станцыю для прыёму трэцяй праграмы, павятовую бальніцу, якая станецца адным са звенняў аб'яднання медыцынскай апекі. Цяперашняя бальніца будзе пераўтворана ў дом спакойнай старасці або ў апякунчую пляцоўку іншага характару. Для новых жыхароў Гайнаўкі прыдзецца пабудаваць нейкіх 1600 кватэр. Адначасова амаль 1000 сем'яў пераселяцца з драўлянага, яшчэ даваеннага будаўніцтва ў новыя блокі. Гайнаўчане ў 1990 годзе спажывуць 2.400 кубічных метраў вады ў год, амаль усе яны будуць карыстацца дамашнім газам, 85 працэнтаў памяшканняў будзе каналізавана.

Не прадбачваецца аднак нейкіх буйнейшых капіталаўкладанняў, якія ка-

(Працяг на стар. 4)

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ У „Ніве“

Палажэнне аб выбарах ● У Нацыянальнай камісіі ● Калі зайграе паляўнічы рог ● Жонка працуе — мужык ад сытасці бесіцца ● Я са скаргай ● Гродзенскі сельскагаспадарчы... ● Каб не старэць ад шыі... ● Весткі з Варшавы, Бельска, Гарадка, Кошкаў, Тапалянаў, Вулькі, Крынак, Гарадочна, Грэдалёў, Кляшчэляў, Залукаў, Рыбалаў, Міхалова і інш. ● Студэнцкі гумар ● Песня „Koty za płoty“.

СУСТРЭЧЫ З ЗЕМЛЯКАМІ

ІНЖЫНЕР З ДУШОЙ ПАЭТА

Адразу пасля званка адчыняюцца дзверы. Гаспадар, мгр інж. Дзімітр Шатыловіч з усёй сям'ёй сардэчна мяне вітаюць. Пры чашцы кофе прыступаем да размовы:

— У пачатках цяперашняга беларускага літаратурнага руху на Беласточчыне, г.зн. у палове 50-х гадоў, Ваша творчасць карысталася там вялікай папулярнасцю. Ці і цяпер, прынамсі для сябе, „да шуфляды“, як звычайна ў такіх выпадках гаворыцца, займаецеся літаратурнай творчасцю?

— Часткова толькі. Маю вельмі мала часу і не магу яго ў дастатковай колькасці аддаць літаратурнай творчасці.

— А над якімі творамі цяпер працуеце?

— Гэта надалей невялікія вершы. Папробую даслаць іх у „Ніву“. Бачу, там

(Працяг на стар. 4)

БГКТ ХРОНІКА

■ 20 кастрычніка г.г. у гарадскім аддзеле БГКТ у Беластоку адбылася ўрачыстая вечарына, прысвечаная 30-годдзю Людовага Войска Польскага. Прынялі ў ёй удзел старшыня Ваяводскага праўлення Саюза змагароў за свабоду і дэмакратыю (ЗБоВіД) у Беластоку палкоўнік Ян Анацік, палкоўнік Тадэўш Чайкоўскі — намеснік шэфа па палітычных справах Ваяводскага ваеннага штаба ў Беластоку, Мікалай Самоцік — старшыня ГП БГКТ, Георгій Валкавыцкі — галоўны рэдактар „Нівы“, Янка Зенюк — сакратар ГП БГКТ, актыў гарадскога аддзела БГКТ і каля 80 асоб з беластоцкай моладзі. З дакладам аб баявым шляху нашай народнай арміі выступіў Я. Анацік. Т. Чайкоўскі расказаў аб подзвігах салдат і афіцэраў родам з Беласточчыны, якія ў радах ЛВП змагаліся супраць фашысцкіх захопнікаў. Затым дакладчыкі адказвалі на пытанні. На заканчэнне ўрачыстасці гасцям былі паднесены кветкі. Пасля ўрачыстай часткі савет гарадскога клуба БГКТ наладзіў танцавальную вечарыну.

■ Ва ўсё большай колькасці гурткоў БГКТ прайшлі справаздачныя сходы. Яны ўжо адбыліся ў Пасынках, Зубаве і Трашчотках Бельскага павету. Удзельнічала ў іх сакратар бельскага аддзела БГКТ А. Лазавік. Такія ж сходы прайшлі ў Меляшках, Калодне і Паўлах Беластоцкага павету. Прысутнічала на іх сакратар беластоцкага павятовага аддзела БГКТ Я. Іванюк.

■ 12 кастрычніка г.г. адбылося пасяджэнне прэзідыума праўлення гарадскога аддзела БГКТ у Беластоку. Прынялі ў ім удзел сакратар ГП БГКТ Я. Зенюк і кіраўнікі аддзелаў ГП БГКТ Н. Даніловіч і В. Філіпюк. Вёў пасяджэнне У. Паўлоўскі — намеснік старшыні аддзела. Прэзідыум прыняў справаздачу аб дзейнасці аддзела за мінулыя месяцы гэтага года, зацвердзіў план працы да канца 1973 г., у арганізацыйных справах абмяркаваў падрыхтоўку да справаздачнай кампаніі ў аддзеле.

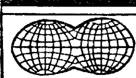
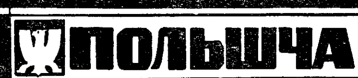
■ 2 кастрычніка г.г. беларускі калектыў песні і танца з Белавежы правёў сход, прысвечаны абмеркаванню плану дзейнасці калектыву ў блізкай будучыні. У сходзе прынялі ўдзел старшыня ГП БГКТ М. Самоцік і кіраўнік арганізацыйнага аддзела Н. Даніловіч. Калектыў вырашыў даць два канцэрты ў Гайнаўцы і адзін у тэатральнай зале ГП БГКТ для грамадства Беластока. Даход з гэтых канцэртаў калектыў перадасць у фонд нашага таварыства. Варта заўважыць, што ГП БГКТ справіла хору касцюмы за 30 тысяч злотых, а аддзел культуры прэзідыума ПРН у Гайнаўцы прадназначыў 60 тысяч злотых на касцюмы для танцавальнай групы і набыццё музычных інструментаў для гэтага калектыву.

■ З 7 па 21 кастрычніка кінаперасоўка ГП БГКТ з савецкімі фільмамі „Гадзіннік спыніўся апоўначы“ і „Дзёрзкасць“ наведала Семяноўку, Ільяшукі і Луку ў Гайнаўскім павеце, а таксама Малочкі і Агароднікі Бельскага павету. У Збучы Гайнаўскага павету былі паказаны фільмы „Гадзіннік спыніўся апоўначы“ і „Інспектар галоўнай разведкі“. Фільмы выклікалі вялікае зацікаўленне ў гледачоў.

■ Курс акардэаністаў, які вядзе Веслаў Дзюбінскі пры прафсаюзным савеце ГП БГКТ, сёлета наведвае 28 асоб, у тым ліку 8 пачынаючых. Заняткі адбываюцца рэгулярна кожны тыдзень у панядзелкі і чацвяргі.

■ 23 кастрычніка адбылося пасяджэнне савета клуба пры гарадскім аддзеле БГКТ у Беластоку. Справаздачу аб дзейнасці клуба за першае паўгоддзе гэтага года склаў Анатоль Казімерук — старшыня савета. Справаздача была адобрана. Затым адбылася дыскусія над праграмай дзейнасці клуба, і ў выніку быў апрацаваны і прыняты план працы да канца года. Аднačасова савет папоўніў свой склад новымі членамі, выбранымі на месца выбыўшых. У пасяджэнні прыняла ўдзел Валянціна Цімашук — сакратар гарадскога аддзела БГКТ у Беластоку. (іс)

◆Падзеі ◆ Здарэнні ◆ Факты ◆ Каментары ◆ Весткі

 СВЕТ **БССР**

НАДЗВЫЧАЙНЫЯ СІЛЫ ААН

Савет Бяспекі разгледзеў даклад генеральнага сакратара ААН К. Вальдхайма аб ажыццяўленні рэзалюцыі 340 Савета ад 25 кастрычніка, якая прадугледжвае павелічэнне колькасці назіральнікаў ААН і стварэнне надзвычайных сіл ААН для аднаўлення міру на Блізкім Усходзе.

Савет Бяспекі прыняў рэзалюцыю, у якой пастанаўляе, што ўзброеныя сілы будуць створаны ў адпаведнасці з вышэй спамянутым дакладам на першапачатковы перыяд — шэсць месяцаў і што ў выпадку неабходнасці будуць працягваць выконваць свае функцыі пасля заканчэння гэтага тэрміну, калі Савет Бяспекі прыме такое рашэнне.

Рэзалюцыя была адобрана 14 галасамі. Кітайскі прадстаўнік зноў адмовіўся ўдзельнічаць у галасаванні.

Надзвычайныя ўзброеныя сілы ААН на Блізкім Усходзе будуць складацца з салдат Ганы, Інданезіі, Канады, Непала, Панамы, Перу і Польшчы.

ПАЧАЛІСЯ ПЕРАГАВОРЫ

30 кастрычніка ў Вене пачаліся перагаворы аб скарачэнні ўзброеных сіл у Цэнтральнай Еўропе. Як вядома, перад гэтым адбыліся падрыхтоўчыя кансультацыі, якія праходзілі ў сталіцы Аўстрыі з 31 студзеня па 28 чэрвеня г.г. У ходзе кансультацый дэлегацыі 19 дзяржаў, якія ўдзельнічалі ў іх, абмеркавалі і ўзгоднілі пытанні, звязаныя з падрыхтоўкай перагавораў.

Паспяховае завяршэнне кансультацый і факт адкрыцця саміх перагавораў з'яўляюцца заканамерным вынікам паслядоўнага курсу на скарачэнне ўзброеных сіл на еўрапейскім кантыненце, які на працягу пасляваенных гадоў настойліва праводзіць Савецкі Саюз сумесна з дзяржавамі сацыялістычнай садружнасці.

Удзельнікамі перагавораў у Вене з'яўляецца 11 дзяржаў: СССР, Польшча, ГДР, Чэхаславакія, ЗША, ФРГ, Англія, Канада, Бельгія, Нідэрланды і Люксембург. Іншыя дзяржавы, якія прымалі ўдзел у кансультацыях: Балгарыя, Венгрыя, Румынія, Італія, Грэцыя, Турцыя, Нарвегія і Данія — прысутнічаюць на перагаворах у якасці назіральнікаў.

Састаў удзельнікаў магчымых пагадненняў прадвызначае раён, дзе павінна быць ажыццёўлена скарачэнне ўзброеных сіл і ўзбраенняў. У яго ўвойдуць тэрыторыі наступных краін: ФРГ, Бельгіі, Нідэрландаў, Люксембурга, ГДР, Польшчы і Чэхаславакіі.

НОВАЯ РЭСПУБЛІКА

Пераважная большасць удзельнікаў XXVIII сесіі Генеральнай Асамблеі ААН прыхільна сустрэла вестку аб нараджэнні на афрыканскім кантыненце яшчэ адной незалежнай дзяржавы — Рэспублікі Гвінея-Бісаў. Група сацыялістычных дзяржаў выступіла як сааўтар прапановы групы краін Афрыкі, Азіі і Лацінскай Амерыкі аб уключэнні ў якасці важнага і тэрміновага пункта парадку дня: „Незаконная акупацыя ўзброенымі сіламі Партугаліі некаторых раёнаў Рэспублікі Гвінея-Бісау і акты агрэсіі, якія ўчыняюцца імі супраць насельніцтва рэспублікі". (ак)

БЛІЖЭЙ ЖЫЦЦЯ

Адбыўся сход партыйнай арганізацыі Саюза пісьменнікаў БССР. Камуністы-пісьменнікі праслухалі і абмеркавалі даклад Леаніда Прокшы „Творчыя камандзіроўкі і іх вынікі". У прынятай пастанове яны звяртаюць увагу кіраўніцтва Саюза пісьменнікаў на неабходнасць больш плённа выкарыстоўваць творчыя камандзіроўкі, якія павінны быць важным элементам умацавання сувязі пісьменнікаў з працоўнымі масамі.

ВЫСТАЎКА НА ФАБРЫЦЫ

Многія рабочыя Баранавіцкай фабрыкі мастацкіх вырабаў займаюцца самадзейнай мастацкай творчасцю. Нядаўна фабрыка наладзіла выстаўку малюнкаў і скульптур, выкананых рабочымі. Экспанавалася звыш трохсот работ народных умельцаў.

ГЛУХІЯ АРТЫСТЫ

Беларускае таварыства глухіх паспяхова арганізуе сярод сваіх членаў мастацкую самадзейнасць. За заслугі ў творчай дзейнасці калегія Міністэрства культуры БССР прысвоіла званне народных калектываў тэатру Гомельскага клуба і ансамблю пантамімы „Рух" рэспубліканскага палаца культуры Беларускага таварыства глухіх.

З ПЕСНЯЙ У АФРЫКУ

У гастрольную паездку па краінах паўднёва-ўсходняй Афрыкі выехала група артыстаў савецкай эстрады, сярод якіх знаходзяцца таксама прадстаўнікі Беларусі: заслужаны артыст БССР Віктар Вуячыч і вакальна-інструментальны ансамбль „Тоніка". Лепшыя песні ў выкананні савецкіх артыстаў прагучаць у Сенегале, Маўрэтаніі, С'ера-Леоне і іншых краінах. Спецыяльна для гэтай паездкі В. Вуячыч падрыхтаваў некалькі песень на англійскай і французскай мовах.

ФІЛЬМ ПРА НАФТАВІКОЎ

Супрацоўнікі беларускага рэспубліканскага тэлебачання апрацавалі дакументальны фільм, прысвечаны першапраходцам, шукальнікам беларускай нафты на Палессі. Аўтарам сцэнарыя з'яўляецца Васіль Якавенка. Назваў ён свой фільм „Галоўная ўдача". Яго героі — гэта рабочыя: буравыя майстры А. Шубіч і яго сябар, Герой Сацыялістычнай Працы І. Руткоўскі, спецыяліст па даследаванню нафтавых газаў — Ул. Ушакоў, інжынер, геолаг — Р. Калдашэнка і другія.

ДАТЭРМІНОВА

Гадавое сацыялістычнае абавязацельства па выпуску звышпланавай прадукцыі выканаў калектыў Віцебскага шаўковага камбіната. Дадаткова да заданняў саткана 230 тыс. квадратных метраў высакаякасных шаўковых тканін. Калектыў камбіната, спаборнічаючы за дастойную сустрэчу 56-ай гадавіны Вялікага Кастрычніка, даў прадукцыі больш, лепшай якасці і з меншымі затратамі.

Калектыў Магілёўскага металургічнага завода імя Мяснікова датэрмінова выканаў заданне дзесяці месяцаў па выпуску і рэалізацыі прадукцыі. (вр)

ЧАСЦЬ ВОЙСКА ПОЛЬСКАГА Ў СКЛАДЗЕ МІРНЫХ СІЛ ААН

Палітбюро і ўрад ПНР па просьбе генеральнага сакратара ААН прынялі пастанову аб накіраванні часці Войска Польскага ў мірныя сілы ААН на Блізкім Усходзе. Як вядома, будзе накіравана ў гэты раён 7.000 салдат ААН з розных краін. Заданне іх весці нагляд над спыненнем ваенных дзеянняў паміж Егіптам і Ізраілем.

ЗАЦВЯРДЖЭННЕ КАНДЫДАТАЎ У РАДНЫЯ

Ва ўсіх ваяводствах адбыліся пленарныя пасяджэнні Ваяводскіх камітэтаў Фронту адзінства народу. Вялася дыскусія над далейшым развіццём раёнаў і заданнямі, пастаўленымі І Краёвай партыйнай канферэнцыяй, а таксама былі зацверджаны кандыдаты ў радныя, якіх будзем выбіраць у снежні. Зараз ужо адбываецца праверка выбарчых спісаў.

ПОЛЬСКА-ІНДЫЙСКАЕ СУПРАЦОЎНІЦТВА

У Польшчу прыехала гаспадарчая дэлегацыя Індыі. Яна прыняла ўдзел у польска-індыйскай камісіі гаспадарчага, тэхнічнага і навуковага супрацоўніцтва. Размовы вяліся аб супрацоўніцтве ў наступных галінах: шахцёрства, суднабудаўніцтва, хімічнай прамысловасці, рыбалоўлі.

Э. ГЕРЭК У САСНОЎЦЫ

Э. Герэк сустрэўся з рабочым актывам партыйнай арганізацыі ў Сасноўцы. І сакратар з'яўляецца членам партыйнай арганізацыі ў шахце „Сасновец". На сустрэчы гаварылася аб рэалізацыі пастаноў VI З'езду і І Краёвай партыйнай канферэнцыі.

ВІЗІТ Г. ЯБЛОНСКАГА Ў ЧЭХАСЛАВАКІЮ

Па запрашэнню прэзідэнта Чэхаславакіі Л. Свабоды з візітам дружбы наведаў гэту краіну старшыня Рады Дзяржавы ПНР Г. Яблонскі. Ён правёў размовы з кіраўнікамі краіны і сустракаўся з рабочымі ў розных мясцовасцях Чэхіі і Славакіі. У Карлавым універсітэце ў Празе адбылася вялікая ўрачыстасць. Сабраліся тут выдатныя вучоныя, сенат універсітэта і члены Чэхаславацкай акадэміі навук. Праф. Г. Яблонскі, які з'яўляецца выдатным гісторыкам, выступіў з прамовай аб супольных польска-чэхаславацкіх традыцыях. Яму таксама быў уручаны на гэтай урачыстасці памятны залаты медаль універсітэта.

Візіт Г. Яблонскага праходзіў у атмасферы дружбы і сімпатыі для нашай краіны. У апублікаваным на заканчэнне візіту супольным камюніке гаворыцца аб далейшым паглыбленні ўзаемнага супрацоўніцтва і дружбы.

ЗІМОВЫЯ КАНІКУЛЫ

Сёлетнія зімовыя канікулы для пачатковых і сярэдніх школ будуць працягвацца ад 22 снежня 1973 года да 6 студзеня 1974 года.

ЗАДАННІ СЕЛЬСКАЙ ГАСПАДАРКІ

На IV Пленуме НК ЗСЛ стаяла справа далейшага ўзросту сельскай гаспадаркі і развіцця вёскі ў 1974—1975 гадах. Пленум высока ацаніў і прыняў як платформу сваёй дзейнасці рашэнні І Краёвай партыйнай канферэнцыі па справах сельскай гаспадаркі. (вл)

ПЛЕНУМ ВК ФАН

3 лістапада ў Беластоку адбылося пленарнае пасяджэнне Ваяводскага камітэта Фронту адзінства народу. Прысутнічалі на пленуме старшыня Цэнтральнай рэвізійнай камісіі ПАРП А. Лапшэвіч, І сакратар ВК ПАРП З. Куроўскі, старшыня Прэзідыума ВРН З. Спрыха, прэзас ВК ЗСЛ Е. Гжыбчак, старшыня ВК СД З. Пукорскі, сакратары ВК ПАРП У. Юшкевіч і Я. Златажынскі і іншыя. Пленум быў прысвечаны задачам камітэтаў ФАН у выбарчай кампаніі ў рады нарадовыя. З дакладам выступіў старшыня ВК ФАН С. Кудла. У дакладзе гаварылася аб дасягненнях Беласточчыны за апошнія гады і падкрэслівалася заслуга ў гэтым Ваяводскай рады нарадовай. Намечаны былі таксама заданні камітэта ФАН у папулярызаванні кандыдатаў у радныя. Па прапанове ІІ сакратара ВК ПАРП У. Юшкевіча, які выступіў ад імя Ваяводскай дагаворнай камісіі партыі і палітычных странніцтваў, быў зацверджаны спісак кандыдатаў у радныя.

СУСТРЭЧА З ДЗЕЯЧАМІ КПЗБ

У сувязі з 50-годдзем стварэння Камуністычнай партыі Заходняй Беларусі ў Ваяводскім камітэце партыі адбылася сустрэча былых дзеячоў КПЗБ з кіраўнікамі ВК ПАРП. Ад імя экзекутывы ВК тав. З. Куроўскі сардэчна прывітаў прыбылых на сустрэчу, а ў далейшай частцы свайго выступлення падкрэсліў ролю вопытных камуністаў у выкананні сённяшніх задач. Старыя камуністы і сучасныя дзеячы партыі на гэтай сустрэчы абмяркоўвалі канкрэтныя справы сваіх мясцовасцей, выказваліся на тэму галоўных напрамкаў у сучаснай палітыцы ПАРП. Як відаць было на сустрэчы, былыя дзеячы КПЗБ яшчэ і цяпер актыўна дзейнічаюць у радах ПАРП, займаючы адказныя пасады ў партарганізацыі.

ПОМНІК ЗАГІНУЎШЫМ

Некалькі кіламетраў ад Беластока, ля вёскі Грабаўка, на днях пастаўлены помнік загінуўшым у час гітлераўскай акупацыі. Сюды, на гэтае месца, фашысты звозілі на расстрэл жыхароў Беластока і навакольных вёсак. 5 лістапада ў прысутнасці найвышэйшых улад нашага ваяводства, у прысутнасці дэлегацыі ветэранаў ІІ сусветнай вайны з гродзенскай Бераставіцы, пад гукі жалобнай музыкі і словы паэзіі адбылося ўрачыстае адкрыццё помніка.

ЗЛЁТ ПЕРАДАВІКОЎ

У будынку Прафсаюзаў адбыўся злёт передавікоў працы. З прамовай да прысутных выступіў старшыня Ваяводскай камісіі прафсаюзаў Ю. Трусевіч. За высокія дасягненні нашай прамысловасці ў апошнія гады, за дадатковую прадукцыю на суму 2,5 мільярдаў злотых, за рацыяналізатарства шэраг передавікоў атрымала ганаровыя адзнакі „Заслужаны для Беласточчыны", а ўсе ўдзельнікі злёту — ганаровыя дыпломы.

І МЕСЦА

Беластоцкая кравецкая спулдзельня „Покуй" заняла І месца ў краіне сярод кравецкіх прадпрыемстваў, заваяваўшы імя „Найлепшага пастаўшчыка рынку". Вырабы спулдзельні карыстаюцца вялікім поспехам не толькі сярод жыхароў нашага ваяводства, але і ў Ольштынскім, Люблінскім, Гданьскім, Варшаўскім і ў іншых ваяводствах. (яч)

Niedziela. 11.XI.

7.30 Program dnia. 7.35 TV Kurs Rolniczy. 8.10 „Przypominamy, radzimy". 8.20 „Nowoczesność w domu i zagrodzie". 8.45 „Bieg po zdrowie". 9.00 TELERANEK. 10.20 „W gościnie u bobrów" — film dok. ang. („Świat, który nie może zaginąć"). 10.45 „Antena" 11.00 Reportaż z Muzeum Włókiennictwa w Łodzi. 11.30 „Muzyczne wizerunki miast" — Rybnik. 12.10 Dziennik. 12.25 Dla dzieci: „Co to jest?" — konkurs-zabawa. 13.35 „Piosenka dla Ciebie". 14.25 „To jest To—To" — program rozr. z konkursami. 15.20 „Kaukaski życiorys" — rep. film. 15.55 „Morskie opowieści" (XX-wieczne ballady i piosenki morskie). 16.30 Losowanie Totolotka. 16.45 „Tele—Echo". 17.45 „Kryteria". 18.00 Sportowy magazyn sprawozdawczy. 19.10 „Nowa ziemia" („Poezja radziecka"). 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.15 „Kierunek głównego uderzenia" — film fab. radz. („Wyzwolenie") cz. III. 22.20 PKF. 22.30 Magazyn sportowy.

Poniedziałek 12.XI.

12.45 TV Technikum Rolnicze: Matematyka. 13.25 TV Technikum Rolnicze: Uprawa roślin. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 „Zwierzyniec". 17.30 „Echo stadionu". 17.55 TV Kurier Kielecki. 18.10 „Oferty". 18.25 Kronika Warszawy i Mazowsza. 18.45 „Eureka". 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.15 Teatr TV: F. Schiller — „Don Carlos". 22.35 Dziennik.

Wtorek 13.XI.

10.00 Dla szkół: (kl. VI) Język polski — W. Katajew — „Samotny biały żagiel". 10.30 „Noc Św. Jana" — film fab. boliwijski („Robotnicze drogi"). 15.20 TV Technikum Rolnicze: Matematyka. 15.55 TV Technikum Rolnicze: Uprawa roślin. 16.?5 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 „Rodzina Durtolów" — film franc. odc. IX. 17.10 „Mieszanka po polsku" — program publ. 17.35 Telereklama. 17.40 Dla młodzieży: „Spotkania z Ernestem Bryllem". 18.10 Na altówce miłosnej gra Błażej Sroczyński. 18.25 Kronika Warszawy i Mazowsza. 18.45 Program publicystyczny. 19.10 „Przypominamy, radzimy". 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.15 „Pani de Monsoreau" — film franc. odc. I. 21.10 „Interstudio". 21.45 Nowe utwory kompozytorów radzieckich. 22.30 Dziennik. 22.50 Wiadomości sportowe.

Środa 14.XI.

10.05 „Pani Monsoreau" — film franc. odc. I. 11.05 Dla szkół: (kl. VII) Historia — „Oto dziś dzień krwi i chwały". 12.00 Dla szkół: (kl. VIII) Historia — „W oczach władzy autorytarnej". 12.45 TV Technikum Rolnicze: Fizyka. 13.?5 TV Technikum Rolnicze: Mechanizacja Rolnictwa. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 Dla młodych widzów: „Otrzęsiny z grubych obyczajów" („Obyczaje"). 17.10 Dla dzieci: „Zbudujemy most przyjaźni — dziecięcy Zespół Pieśni i Tańca z Sokołowa. 17.35 „Sylwetki X Muzy" — Emilia Krakowska. 18.00 „Informacje, Towary, Propozycje". 18.15 Losowanie Małego Totka. 18.25 Kronika Warszawy i Mazowsza. 18.45 Magazyn Medyczny. 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.15 „Noc Św. Bartłomieja" — film fab. boliwijski („Robotnicze drogi"). 21.35 „Kontakty". 22.05 „Nas dwoje i czas" — program rozr. TV Czechosł. 22.30 Dziennik. 22.45 Wiadomości sportowe.

Czwartek 15.XI.

9.00 Dla szkół: (kl. I lic.) Język polski — „Jan Kochanowski". 10.00 Dla szkół: (kl. VI) Historia — „Przy drukarskiej prasie". 10.30 „Nie ma nic lepszego od złej pogody" — film fab. bułg. 12.55 Dla szkół: (kl. IV lic.) Język polski — „Polska poezja współczesna" cz. III. 13.30 TV Kurs Informatyki: Projektowanie zautomatyzowanych systemów zarządzania — cz. II. 14.00 Matematyka w szkole: Dodawanie i odejmowanie w zakresie 100—1. 15.20 TV Technikum Rolnicze: Fizyka. 15.55 TV Technikum Rolnicze: Mechanizacja Rolnictwa. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 „Ekran z bratkiem". 17.45 „Pieśni Gruzji" — film muz. TV Radz. 18.15 Telereklama. 18.25 Kronika Warszawy i Mazowsza. 18.45 Program publicystyczny. 19.10 „Przypominamy, radzimy". 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.15 Teatr Sensacji: L. Rognoni — „Rewolwer na deszczu". 21.40 „Rodzina" — program publ. 22.10 „Golibroda". 2?.50 „Informacje, Towary, Propozycje". 23.05 Dziennik. 23.20 Wiadomości sportowe.

Piątek 16.XI.

7.50 „Kierunek głównego uderzenia" — film fab. radz. („Wyzwolenie") cz. III. 10.00 Dla szkół (kl. VI) Geografia — „Ciepło, zimno". 11.05 Dla szkół: (kl. II) „Cóż to za fabryka". 12.45 TV Technikum Rolnicze: Język polski. 13.25 TV Technikum Rolnicze: Chemia. 16.15 Program dnia. 16.?0 PKF. 16.30 Dziennik. 16.40 „Pora na Telesfora". 17.25 „Nie tylko dla pań". 17.45 Telereklama. 17.50 Dla młodzieży: Tygodnik Informacyjny Młodych, „Dwie szkoły" — telekonkurs. 18.25 Kronika Warszawy i Mazowsza. 18.45 „Dialogi historyczne". 19.20 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.15 „Spotkanie z Anną German". 20.50 „Panorama". 21.30 Teatr TV: E. Caldwell — „Jenny". 23.00 Dziennik. 23.15 Wiadomości sportowe.

Sobota 17.XI.

9.00 Dla szkół: (kl. V) Geografia — „Zielone pola Ukrainy". 11.05 Dla szkół (kl. VIII) Geografia — „Uczmy się geografii". 11.40 „Wielki wyścig" — film fab. USA. 14.30 TV Technikum Rolnicze: Język polski. 14.55 TV Technikum Rolnicze: Chemia. 15.?5 Program dnia. 15.30 Program I proponuje. 15.50 Redakcja Szkolna zapowiada. 16.05 TV Informator Wydawniczy. 16.30 Dziennik. 16.40 Dla młodzieży: „Walc" — film fab. radz. 17.40 „Wychowanie fizyczne receptą na zdrowie". 18.05 „Poligon". 18.35 „Pegaz". 19.20 Dobranoc. 19.30 Monitor. 20.15 „Wielki wyścig" — film fab. USA. 22.40 Dziennik. 22.55 Wiadomości sportowe. 23.05 „Gallux show" — Kabaret Olgi Lipińskiej — wieczór VIII.

Piątek, 9 listopada

7.00 Program dnia. 10.00 Spektakl TV. 10.40 Świat socjalizmu. 15.00 Film animowany dla dzieci. 15.10 Chór im. Piatnickiego. 16.10 Film fab. 17.10 Koncert z Sali Kolumnowej. 19.00 Czas. 19.30 c.d. koncertu z Sali Kolumnowej.

Sobota, 10 listopada

7.00 Program dnia. 7.30 Dla dzieci. 9.00 Kiosk muzyczny. 9.45 Przegląd międzynarodowy. 10.00 Mozaika muzyczna. 10.45 Literacka Białoruś. 11.35 Film animowany dla dorosłych. 12.00 Hokej. „Dynamo" (Moskwa) — „Dynamo" (Ryga). 14.15 Balet. 15.00 Klub filmowy. 16.10 Filmy animowane. 17.35 Tańczcie z nami. 19.00 Czas. 19.30 Spektakl TV.

Niedziela, 11 listopada

8.10 Szkoła szachów. 8.40 Film fab. 12.55 Program dnia. 14.45 W świecie sztuki. 16.10 Komedia filmowa. 19.00 Czas. 20.45 Panorama nowin. 21.00 TV Konkurs młodych wykonawców piosenki radzieckiej.

ПА ЗДАРОЎЕ Ў НАРАЎ

Гмінны цэнтр здароўя ў Нарве Гайнаўскага павету знаходзіцца ў пабудаваным сем год таму назад мураваным будынку. Лекарскія кабінеты даволі прасторныя, прасторнае і фае для чакаючых пацыентаў. Ёсць тут таксама кабінет лекарскіх працэдур.

Кіраўнік цэнтра — лекар Софія Нарэль і лекар-стаматолаг Галіна Супрыновіч маюць многа працы. Нараўскі цэнтр ахоплівае лекарскай дапамогай 87 вёсак і амаль 28 тысяч жыхароў. Лекарам з вялікай дапамогай прыходзяць медсёстры: Аляксандра Свенцкая, Надзя Шчэпаноўская і Зося Сікорская. Штодзень за лекарскай парадай прыходзіць 55—60 чалавек. Лекары выязджаюць таксама з візітам у дзесяць школ, дзе праводзяць агляды вучнёўскай моладзі.

У гміне дзейнічаюць дзве радзільныя ізбы: у Нарве (акушэрка Валянціна Асташэўская) і ў Іванках (акушэрка Яніна Жакевіч). Многа гадоў працуе таксама ў нараўскім цэнтры здароўя інструктар гігіены Ізыдар Плясковіч.

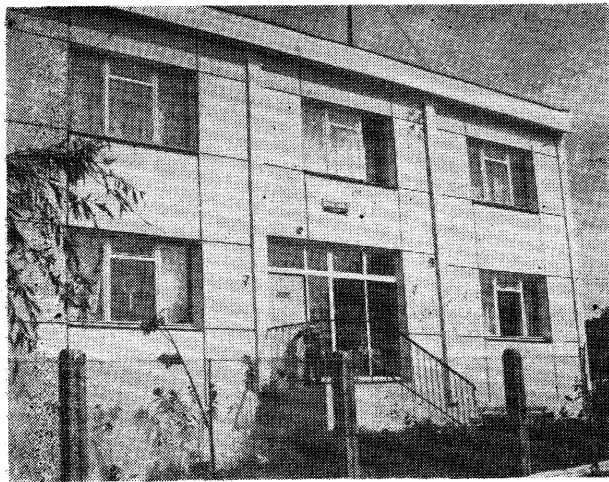
— У сувязі з забеспячэннем бясплатнай лекарскай апекай сельскага насельніцтва ў нашай краіне, — гаворыць прадстаўнік гміннага цэнтра здароўя Софія Нарэль, — колькасць пацыентаў амаль падвоілася. Працы моц. Хоць разарвіся... Кожнага трэба прыняць, агледзець, прыпісаць лякарствы, даць указанні, пераканаць, супакоіць ці папярэдзіць. Неабходна нам прынамсі два лекары: лекар-педыятр, які займаўся б лячэннем толькі дзяцей (у школах іх 700 чалавек) і лекар-гінеколаг, які клапаціўся б аб здароўі ўсіх тутэйшых сельскіх жанчын.

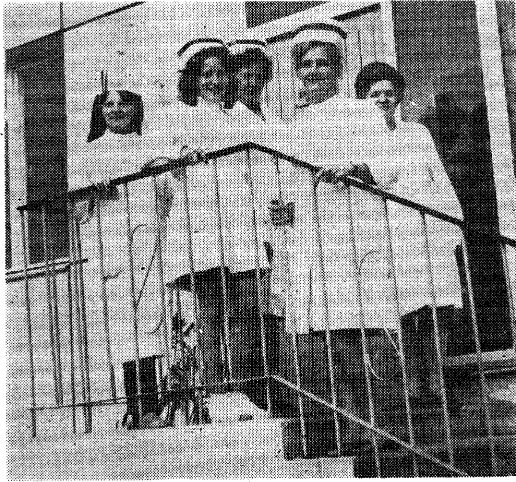
Калі мы наведалі цэнтр здароўя ў Нарве, на калідоры сустрэлі мы шмат пацыентаў старэйшага і сярэдняга ўзросту.

— З якімі хваробамі часцей за ўсё прыходзяць пацыенты? — спыталіся мы ў лекара Софіі Нарэль. Аказваецца найчасцей бываюць такія захворванні, як рэўматызм, хваробы жалудка, астма, павышаны ціск і іншыя хваробы.

Прайшліся мы па лекарскіх кабінетах. Лекары і медсёстры былі заняты сваёй штодзённай працай. Сустрэлі мы хворых. Кожнаму з іх патрэбна лекарская дапамога. Чарга пацыентаў на калідоры хутка змяншалася. Чакаючыя ў чарзе да лекара сказалі нам на адыходзе, што высока яны цэняць нараўскі самаахвярны і поўнасцю адданы сваёй працы медычны персанал.

Тэкст і фота **Я. Цялушэцкага**

ЛІСТ З Задрыпанкі

ЗАГВАЗДКА

Прыснілася Гапцы, быццам яе выбралі ў гмінную раду. У гэтым форуме была яна адзінай жанчынай, і хоць такі факт ставіў выбаршчыц, якіх яна прадстаўляла, у няёмкім становішчы (чаму толькі адна жанчына ў радзе?!), Гапка і не думала змагацца за эмансіпацыю. Наадварот, ад такога „адзіноцтва" асалодай напаўняліся яе думкі і яна без лішніх комплексаў гатова была кінуцца ў вір падзей.

Снілася Гапцы і першая сесія, на якой стаяла пытанне далейшай актывізацыі жывёлагадоўлі. Між іншым, крытыкавалі на ёй Задрыпанку за слабыя вынікі ў развіцці пародзістых кароў, і адказнай за ўздым у гэтай галіне дзейнасці зрабілі Гапку. І пад яе кіраўніцтвам замест шэрай задрыпанскай расы (ШЗР) узнікла новая — сонечная карова-вулкан (СКВ).

Снілася Гапцы і другая сесія, на якой стаяла пытанне далейшай актывізацыі раслінаводства. Між іншым, крытыкавалі на ёй Задрыпанку за слабыя вынікі ў развіцці высокагатунковага жыта, і адказнай за ўздым у гэтай галіне дзейнасці зрабілі Гапку. І пад яе кіраўніцтвам замест шэрага задрыпанскага гатунку (ШЗГ) узнік новы — сонечны жыта-паток (СЖП).

Снілася Гапцы і трэцяя сесія, на якой стаяла пытанне далейшай актывізацыі будаўніцтва. Між іншым, крытыкавалі на ёй Задрыпанку за слабыя вынікі ў пабудове жыллёвых дамоў, і адказнай за ўздым у гэтай галіне дзейнасці зрабілі Гапку. І пад яе кіраўніцтвам замест шэрых задрыпанскіх хатак (ШЗХ) узніклі сонечныя палаца-сады (СПС).

Снілася Гапцы і чацвёртая сесія, прысвечаная падвядзенню вынікаў дагэтуляшняй працы. Між іншым была на ёй выказана думка, што сонечныя пераўтварэнні, якія адбыліся ў Задрыпанцы, знаходзяцца ў рэзкай калізіі з шэрай назвай вёскі, і адказнай за ліквідацыю ганебнага рэлікта мінулага зрабілі Гапку. І пад яе кіраўніцтвам адпаведная камісія перайменавала Задрыпанку ў Сонцаград, а прыняжаных дагэтуль задрыпанцаў — у гордых сонцаградцаў.

Снілася Гапцы і пятая, урачыстая сесія, прысвечаная першаму юбілею дзейнасці гміннай рады. Між іншым, на ёй Сонцаграду былі прызнаны правы выдзеленага цэнтра, а Гапка была вылучана ў кандыдаты на яго першага прэзідэнта.

Прачнулася Гапка ад натугі пры апрацоўцы сваёй выбарчай платформы.

Што б гэта ўсё мела значыць?

Ваш Даніла

НА СПАРТЫЎНАЙ НІВЕ

ІРЭНА БАРАВІК

Ірэна Баравік вядомая чытачам „Нівы" перш за ўсё як паэтэса. Сёння прадстаўляем яе як спартсменку. Яна ўжо ў старэйшых класах пачатковай школы ў вёсцы Мора Гайнаўскага павету ахвотна прымала ўдзел у трэніроўках у школьнай спартыўнай секцыі (СКС) пад кірункам настаўніка Васіля Ляшчынскага. Моладзь і настаўнікі гэтай школы самі паклапаціліся аб спартыўнай пляцоўцы. Ірэна Баравік ужо тады дабілася значных поспехаў у некаторых галінах спорту. Яна выступала на міжшкольных, а пасля і павятовых маладзёжных спаборніцтвах. Была адным з лепшых членаў каманды сяткоўкі, а таксама добрым скочкам.

Пасля заканчэння вучобы ў пачатковай школе, Ірэна Баравік паступае ў Медыцынскі ліцэй у Бельску Падляшскім. Зараз вучыцца ў III класе. Пад кірункам настаўніцы фізкультуры Марыі Дамброўскай кідае ядро з усё лепшымі вынікамі. На ваяводскай спартакіядзе медыцынскіх школ займае ў гэтай галіне спорту чацвёртае месца.

Пасля настаўніца прапануе Ірэне трэніравацца ў бегу на дыстанцыі 2.000 метраў. Калі былі арганізаваны ваяводскія спаборніцтвы па бегу на 2.000 метраў, яна займае другое месца. Гэта дазваляе Ірэне прымаць удзел у сёлетнім краёвым фінале бегаў на кубак Цэнтральнай рады прафсаюзаў (ЦРЗЗ) і кубак рэдакцыі „Глос Працы". Ірэна Баравік (старшая юньёрка) пабегла на дыстанцыю 2.500 метраў і заняла 14 месца. З Бельскага медыцынскага ліцэя прымалі ўдзел у бегу таксама яе сяброўкі: Эля Мураўская, Ірэна Александрук, Марыя Дамброўская і Бася Граеўская. Усе з Гайнаўскага і Бельскага паветаў.

Тэкст і фота **Я. Цялушэцкага**

КРАЯЗНАЎЧЫ СЛОЎНІК

Агароднікі

Агароднікі — вёска і хутары вакол яе, гміна Нарва, Гайнаўскі павет, знаходзіцца на пагорку, на левым беразе рэчкі Руды-Зацісоўкі (правы прыток р. Нарвы), у 6—7 км на поўнач ад мястэчка Нарвы. Гаспадарак 66, жыхароў каля 340.

Паходжанне назвы таксама не вымагае дадатковых пошукаў — непадалёку Агароднікаў знаходзіўся маёнтак, падзелены паміж малазямельнымі сялянамі суседніх вёсак у выніку сельскагаспадарчай рэформы 1944 г. Старэйшыя жыхары памятаюць, што калісьці вёска мела надта мала зямлі, а вакол яе былі памешчыцкія ўладанні.

Мясцовыя назвы рэчак: Забалочанка і Загародамі (Руда-Зацісоўка); пагоркаў: Дзідзінец (ранейшая сяліба маёнтка), Перэволока, Боркі; лясоў: Острово, Грымашково, Борок, Свой Закосцюк, Круглы Лес, Пітухово; лугоў: Задворніца, Загороды, Папороціска, Новінка, Заболочанка, Восовіца; палёў: Осерэдок, Заболочанка, Дворны Закосцюк, Свой Закосцюк, Колодчык, Дзідзінец, Лісы, Восовіца, Куток.

Некаторыя прозвішчы жыхароў: Барташэвіч, Болбат, Грынявіцкі, Дрэўноўскі, Карповіч, Маслоўскі, Ніплоха, Садоўскі, Тэпелюк, Яраслаўскі.

Нецікавае было калісьці жыццё ў Агародніках — зямлі было мала, не было з чаго пражыць. Наймаліся людзі на падзёнку ў маёнтак, ішлі працаваць у лесе. У лесе працавалі пераважна хлопцы і мужчыны, ставілі „шуркі" (апаловая драўніна, парэзаная на кавалкі ў аршын велічынёю), рыхтавалі „клёцы" (гладкія бярвенні), займаліся вывозкай сплаўнай драўніны з Геранімоўскага лесу да ракі Нарвы каля вёскі Адрынкі.

Наймаліся на работу ў лесе арцелямі па 6—7 чалавек. Узначальваў арцель найбольш вопытны, звычайна — старэйшы чалавек, „тапаровы". Усе лесарубы ў такой арцелі „спускалі" дрэвы, рэзалі на патрэбныя кавалкі, зносілі і складвалі, „тапаровы" ж кіраваў спускам і спецыяльным тапаром (сякера з шырокім вастрыём) надта спраўна і гладка зрубваў сукі з бервяна („выгладзіт, як гэблем").

Да 1918 г. займаліся таксама „арэлькай" (г.зн. сплавам дрэва) па р. Нарве.

У Агародніках і навакольных вёсках сярод старэйшых сялян захавалася легенда аб „ваўкалаках". „Ваўкалакамі" быццам бы станавіліся пасля смерці людзі, што закончылі жыццё самагубствам, розныя ведзьмы і ведзьмары, а таксама людзі, „заклятыя" чараўнікамі. „Ваўкалак" меў постаць ваўка, заўсёды імкнуўся да людзей. Калі людзі здагадваліся, хто ён такі і якое меў імя пры жыцці, дык называлі яго гэтым імем, тады з „ваўкалака" злазіла скура, ён здыхаў і ўсё знікала назаўсёды.

Старэйшыя жыхары Агароднікаў, асабліва жанчыны, памятаюць мноства розных народных песень.

Сённяшнія Агароднікі — гэта даволі заможная вёска. Дастатковая колькасць зямлі, няспынны прагрэс у раслінаводстве і жывёлагадоўлі спрыяюць павышэнню ўзроўню жыцця сялян. Гаспадары кантрактуюць многа бульбы і збожжа, займаюцца гадоўляй быдла і свіней. Да перадавых гаспадароў належаць Павел Карповіч, Мікалай Леановіч, Яўгень Садоўскі, Станіслаў Катовіч і іншыя.

П. Карповіч — актыўны грамадскі дзеяч, перадавік па ахове раслін, спецыялізуецца ў гадоўлі быдла, штогод прадае многа ялаўніку.

М. Леановіч — таксама актыўна ўдзельнічае ў грамадскім жыцці вёскі, дастаўляе многа малака, гадуе шмат ялаўніку і свіней.

У Агародніках цяпер амаль няма ўжо саламяных стрэхаў — усе будынкі перакрыты цэментнай дахоўкай, у кожнага гаспадара прыбывае будынкаў, павялічваюцца хлявы і стадолы — „ураджай ды жывіна распірают", — кажуць гароднянцы.

Вёска электрыфікавана, мае злеўню малака, краму, тэлефон, даходзіць туды аўтобус ПКС-у. Цяпер Агароднікі і суседнія з імі Бялкі грамадскім чынам дапамагаюць будаваць новую, лепшую дарогу, спалучаючую іх з Беластокам.

Мікалай Гайдук

(Працяг са стар. 1)

цяпер ужо многа маладых паэтаў.

— А цяпер можа скажаце, што найбольш паглынае Ваш час.

— Маю многа работы ў Бюро энергетычных даследаванняў і праектаванняў, падпарадкаваным Міністэрству энергетыкі. Апрача таго, атрымоўваю шмат дакументацыі для перакладу з рускай ці на рускую мову. З спамянутага Бюро накіраваны я для нагляду над увядзеннем у строй 200 мгвт блокаў на электрастанцыі Понтнув. Мушу туды штотыдзень ездзіць. Раз у тыдзень павінен я быць таксама на электрастанцыі Казяніцы, дзе ў рамках аўтарскага нагляду — бо праектаваў для гэтай электрастанцыі электрычную частку, так званае забеспячэнне, аўтаматыку і кіраванне — прысутнічаю пры ўвядзенні ў строй таксама 200 мгвт блокаў. А цяпер рыхтуемся да праектавання 500 мгвт блокаў для гэтай жа электрастанцыі. Будуць гэта першыя з такой аграмаднай магутнасцю блокі ў Польшчы. Наступныя будуць замантаваны на электрастанцыі ў Апалені ў Гданьскім ваяводстве.

— А як жа гэта сталася, што Вы, сын селяніна, чалавек з паэтычнай душой, выбралі на ўсё жыццё тыпова прамысловую спецыялізацыю?

— Рашыўся я на гэту спецыялізацыю ў момантце выбару кірунку вышэйшай адукацыі. Скончыў я ў 1953 годзе Ленінградскі электратэхнічны інстытут імя У. І. Ульянава (Леніна). Перад вайной я нават не марыў аб вышэйшай адукацыі, бо для сялянскага дзіцяці была яна практычна недасягаемай. Вучыўся я спачатку ў Чаромсе, а пазней, пасля верасня 1939 года, займаўся ў няпоўнай сярэдняй беларускай школе ў Бельску Падляшскім.

У час акупацыі, да 1943 года, гаспадарыў разам з бацькамі. У сакавіку таго ж года вывезлі мяне немцы на работу да баўэра ў ваколіцы Лідсбарка. Пасля вызвалення рушыў на фронт, дзе неўзабаве быў ранены. Пасля аперацыі і падлячэння мяне ізноў накіравалі на фронт. Германія аднак ужо здалася і мы з-пад самага Берліна вярнуліся ў Ольштын. Там я паступіў у падафіцэрскую школу, у якой атрымаў ступень старшага сяржанта. Пасля яшчэ далей бадзяўся ваеннымі дарогамі. У студзені 1946 года быў дэмабілізаваны і вярнуўся дамоў. Дома не застаў бацькі, якога забілі немцы ў ліпені 1944 года.

— Чым Вы тады заняліся?

— Пачаў ізноў вучыцца. Спачатку вучыўся ў беларускай гімназіі ў Бельску Падляшскім, пасля прадаўжаў навуку ў ліцэі імя Т. Касцюшкі. Там, у 1948 годзе, атрымаў атэстат сталасці.

Пасля, хацеўшы выкрыстаць схільнасці свае да матэматыкі і іншых дакладных навук, вырашыў паступіць у палітэхнічны інстытут. Экзамен здаў у Гданьскую палітэхніку, адкуль у кастрычніку быў накіраваны для далейшай навукі ў СССР.

— Сказалі Вы на пачатку, што не закінулі цалкам літаратурнай творчасці. Ці і цяпер звязана яна з праблемамі родных старон?

— Так! З жыццём Беласточчыны я кроўна надалей звязаны. На бацькаўшчыне, у вёсцы Чаромха, скуль я родам, жыве мая сястра з сям'ёй. У мяне там таксама многа сяброў і знаёмых, якіх я час ад часу наведваю. Раней прыязджаў на сходы „Белавежы“. Бываў часта ў Беластоку ў сувязі з аўтарскім наглядам над перабудовай там цеплаэлектрастанцыі.

— Якія істотныя змены, наступаючыя ў гэтым рэгіёне, заўважылі Вы?

— Змены там, параўноўваючы з перадваенным станам — велізарныя. Найвыразней аднак заўважаецца ўзрост культуры жыцця, а сельскагаспадарчай культуры ў асаблівасці.

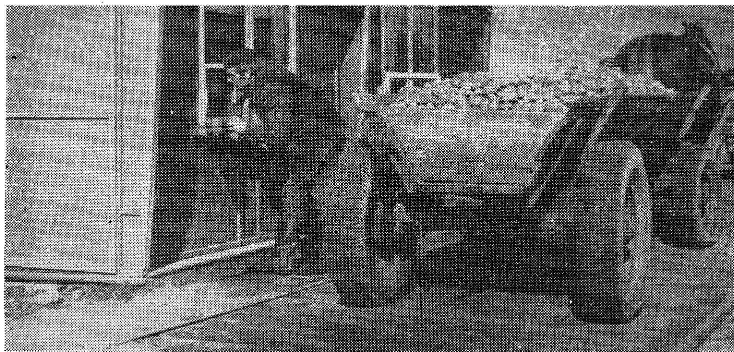
— Чаго трэба было б жадаць Беласточчыне ў бліжэйшай будучыні?

— Хацелася б, каб на Беласточчыне яшчэ шпарчэй развівалася прамысловасць і каб сельская гаспадарка стала яшчэ больш інтэнсіўнай, бо — нягледзячы на значны поспех — яна яшчэ ўступае сельскай гаспадарцы заходняй часткі краіны.

— А Вашы асабістыя жаданні?

— Мне хацелася б знайсці хоць трошкі больш часу на творчую працу ў галіне літаратуры, каб не затрымацца на тым, што ўжо напісаў.

Гутарку правёў
Мікалай С. Врублеўскі

У Дзятковічах бульбу прымалі «ад рукі» і спраўна.

Разведка на пунктах скупкі

Сёлетняя пагода спрыяла таму, што гаспадары даволі хутка справіліся з капаннем бульбы. Мы наведалі некалькі пунктаў скупкі бульбы.

Дабжынёўка, Беластоцкі павет. Шэф сельскагаспадарчай агранамічнай службы інфармуе, што гаспадары тут вельмі спраўна ўбіраюць з палёў бульбу. Карыстаюцца яны трактарнымі капачкамі. На пункце скупкі бульбы пад дастаткам мяшкоў.

Сакі, Бельскі павет. Некалькі чалавек сядзіць ля складу з купленай бульбай.

— Чакаем мяшкоў, — гаворыць рэпарцёру.

Чакаюць так адзін, другі, трэці дзень Той, хто законтрактаваў, можа мець надзею, што атрымае ўрэшце гэтыя мяшкі, а той, хто не кантрактаваў?!

— Не знаю, што і рабіць, — звяртаецца да мяне адзін з гаспадароў. Я на гаспадарцы толькі з сваёю старухаю. Хацеў бы адразу з поля завезці бульбу і прадаць. Тут да Сакоў блізка. Але без мяшкоў не прымаюць, а мяшкоў не даюць. Усе гавораць, што такім, як я, шасцідзесяцігадовым гаспадарам, трэба дапамагаць. Што ж гэта за дапамога, калі я тырчу тут на пункце скупкі, чакаючы і не ведаючы, ці іх атрымаю. А вы ж у газетах самі пісалі, што ГС-ы мяшкі дадуць...

Боцькі, Бельскі павет. На пункце скупкі бульбы некалькі фурманак і адзін трактар, загружаныя мяшкамі з бульбай. Чакаюць магазінера, а ён сам выдае мяшкі на бульбу, аднак атрымаюць іх толькі шчаслівчыкі. Іншым мяшкоў няма. Старэйшы гаспадар з Дубнага гаворыць, што ён змог бы прадаць 2—3 тоны бульбы, а прадасць толькі 500 кілаграмаў, бо няма мяшкоў.

Дзядковічы, Сямяціцкі павет. Тут скупка прамысловай бульбы. Купляе яе бульбяны завод у Ломжы. Няма ніякай чаргі. Гаспадары давозяць бульбу „людзям“ фурманкамі або нанятымі з сельгасгурткоў трактарамі. Усе задаволены.

На пункце скупкі бульбы ў Дабжынёўцы.

Гайнаўшчына, год 1990

(Працяг са стар. 1)

рэнным чынам змянілі б характар гэтага спакойнага, крыху соннага гарадка. Існуючыя прамысловыя прадпрыемствы, а перш за ўсё дрэваапрацоўчы камбінат і хімічная фабрыка, накіроўваюць свае намаганні на аднаўленне станкавага абсталявання і павышэнне прадукцыйнасці працы, утрымоўваючы параўнальна невысокі прырост колькасці рабочых.

А што за межамі павятовага цэнтра?

Тут па значэнню выдзяляюцца перш за ўсё Белавежа, Нараўка і Семяноўка. Аб іх будучыні мае вырашаць турыстычны рух. Ды ўвогуле — турызм мае быць той „залатой авечкай“, з якой жыхары павету будуць стрыгчы безупынны даход. Мяркуюць, што аж 7 тыс. чалавек у сезоне будзе кожны дзень наведваць Белавежскую пушчу. Апрача іх пяць тысяч турыстаў правядзе свой свабодны час у раёне Гайнаўкі і Нараўкі і аж 10.000 чалавек знойдзе месца для адпачынку на берагах штучнага водасховішча, якое плануецца ў наваколлі Семяноўкі.

Гэтых людзей трэба будзе недзе накарміць і даць дзе пераначаваць. Таму прыдзецца будаваць гасцініцы і турыстычныя базы. У Белавежы для 4.000 чалавек, у Гайнаўцы — таксама, у Нараўцы і Семяноўцы — для 2.000 чалавек у кожнай з гэтых мясцовасцей. З дапамогай прыдзе дрэваапрацоўчы камбінат, які ў 1980 годзе хоча распачаць прадукцыю параўнальна недарагіх дачных домікаў. Толькі чаму аж у 1980 годзе?

Што за тым?

Яшчэ Нараў, Кляшчэлі, Чаромха-станцыя, Дубічы Царкоўныя і Чыжы, як сядзібы гмінных улады, атрымаюць у павеце вядучае значэнне. Там будуць змешчаны агульнаадукацыйныя дзесяцігадовыя школы, бібліятэкі, прамысловыя і кніжныя магазіны, чытальні, клубы, пастаянныя кінатэатры. Апрача іх выдзяляецца яшчэ 16 вёсак першапланавага значэння. Для прыкладу, у Нараўскай гміне такімі вёскамі будуць: Ласінка, Трасцянка і Тыневічы Вялікія, у гміне Кляшчэлі — Дашы, Палічна і Сакі.

У галіне земляробства — з увагі на эканамічную рэнтабельнасць — амаль 60 працэнтаў цяперашніх гаспадарак прыдзецца падвергнуць карэнным пераўтварэнням. Трэба павялічыць іх да 15—20 гектараў. У далейшым аднак вёскі Гайнаўскага павету будуць пастаўшчыкамі рабочай сілы для іншых раёнаў ваяводства і краіны. У гадах 1986—90 адплыве з іх каля 2.000 чалавек. Такім чынам колькасць вясковага насельніцтва ў прадукцыйным узросце (18—64 гады) будзе ніжэйшай чым нават цяпер. Прыдзецца ў вёсках вырушчаць тэхнікай і пашыраць розныя формы калектыўнай апрацоўкі зямлі. Прадбачваецца, што адзін трактар будзе тады абслугоўваць не больш як 25—30 га поля. Цяпер — звыш 200 га. Вельмі важнае значэнне мае тады поўная электрыфікацыя вёскі і забеспячэнне яе вадою, бо на Гайнаўшчыне вельмі часта калодзежы свецяць сухім дном. Водаправодаў аднак прыдзецца яшчэ доўга чакаць. Да 1990 года атрымае іх 30 вёсак. У першую чаргу — Сухавольцы, Катоўка, Курашава, Клейнікі, Семяноўка, Тыневічы Вялікія, Пагарэльцы і іншыя.

Сяляне Гайнаўскага павету будуць у асноўным спецыялізавацца ў гадоўлі свіней і кароў, а таксама авечак дзеля воўны і мяса, бо для раслінный прадукцыі Гайнаўшчына не мае спрыяльных умоў. Можа толькі ў раёне Чыжоў і Новага Беразова.

Бачым тады, што Гайнаўшчына 1990 года не мае, на жаль, вельмі ружовых перспектыў. Бадай, не зможа яна дагнаць перадавых паветаў Беластоцкага ваяводства і надалей застанецца чырвоным ліхтаром, які замыкае эшалон вагонаў, што імкнуцца ў будучыню. Усё аднак залежыць ад людзей, ад іх працавітасці і разумнага імі кіравання. А такіх людзей у Гайнаўскім павеце шмат. Дык будзем аптымістамі.

М. Нурэцкі

Нашаніўская пара

ЯДВІГІН Ш. — ЧАСТКА XVI

Аповесць „Золата“. Аповесць гэта з'яўляецца адзінай вялікай празаічнай формай у спадчыне Ядвігіна Ш. Зрэшты, незакончанай. Пісьменнік напісаў шэсць раздзелаў твора і змясціў іх у 1920 годзе на старонках „Беларусі“. Зрэшты, можа напісаў больш, але не паспеў усяго апублікаваць. Але ўжо з апублікаванага відаць, што аповесць „Золата“ займае важнейшую пазіцыю не толькі ў творчасці Ядвігіна Ш., але і ва ўсёй тагачаснай беларускай літаратуры. Аповесць „Золата“ гэта як бы завяршэнне ўсёй прозы Ядвігіна Ш. Завяршэнне, якое не паўтарала матываў і фармальных прыёмаў, выступаючых у малых празаічных формах гэтага пісьменніка. Завяршэнне наватарскае і нечаканае. У аповесці „Золата“ перайшоў пісьменнік да сенсацыйна-прыгодніцкай прозы. І гэта якраз было новым не толькі ў творчасці Ядвігіна Ш., але і ва ўсёй беларускай літаратуры. Ужо сам факт, што аповесць пачыналася „ад канца“, было ў беларускай літаратуры чымсьці незвычайным.

Змест аповесці „Золата“ заблытаны і складаны, і таму нялёгка яго перадаць. Абмяжуемся тут толькі асноўнымі момантамі.

Блізка мястэчка Д. жыве з дачкой Зосяй удавец Мікола Стрончык, які займаецца бондарствам і зладзействам. Калі Зося падрасла, заўважыла, што мясцовая моладзь цураецца яе. Выключэннем быў Алёкса, сын рымара Гуронка. Аднак бацькі Алёкса хочуць ажаніць яго з багатай Прузынай і таму выступаюць супраць кахання сына з Зосяй.

У той час выпадкова ў хаце Зосі і яе бацькі Стрончыка затрымоўваецца Васіль Дубінскі, брат якога, Адам, паехаў у Амерыку. Васіль вельмі спадабаўся бацьку Зосі. Павольна развіваецца пачуццё паміж Зосяй і Васілём. Зося робіць усё, каб у як найгоршым святле прадставіць Прузыну. Даходзіць да таго, што ў часе аднаго вяселля Васіль адбівае дошкі ад забітага калодзежа, і дзякуючы гэтаму Прузына топіцца. Віну за гэтае здарэнне прапісваюць Алёксу. Яго арыштоўваюць. Зося выходзіць замуж за Васіля. Маладыя купляюць кусок зямлі і пачынаюць сямейнае жыццё. Пачынаюць радзіцца дзеці. Першым быў хлопчык Янучка. Наступныя дзеці — дочкі паміраюць. У сужонстве Васіля і Зосі паяўляюцца элементы сямейнай нуды. Зося пачынае ўтрымліваць лістоўны кантакт з Алёксам, якому ўдалося выехаць у Амерыку. Зося і Алёкса не ўкрываюць узаемнай сімпатыі.

У сямейным жыцці Зосі і Васіля ўсё часцей выступаюць канфлікты. Урэшце пасля смерці некалькіх іх нованароджаных дзяўчынак нарадзілася прыгожая і здаровая дзяўчынка. Дзяўчынку гэтую выпадкова, незалежна ад волі бацькі ахрысцілі Прузынай. Даведаўшыся аб гэтым, Васіль кідаецца ў студню і гіне. Ідзе такім чынам у след Прузыны, да смерці якой сам прычыніўся.

Жыццё Зосі пайшло на спад. Лісты Алёксы прыходзілі ўсё радзей. Урэшце спыніліся цалкам. У канцы канцоў Зося даведваецца, што Алёкса ажаніўся ў Амерыцы з танцоркай і гэта з'яўляецца прычынай яго маўчання. Зося перажывае гэта і вырашае адпомсціць Алёксу.

На гэтым абрываецца аповесць „Золата“.

Мы ўжо сказалі, што аповесць пачынаецца „ад канца“. Гэтым канцом, выступаючым на пачатку, з'яўляецца труп Прузыны, які ляжыць у лазні. Праўдападобна, мёртвая Прузына — гэта дачка Зосі і Васіля.

Лабарантка даследуе колькасць крухмалу ў бульбе.

* * *

На недахоп мяшкоў у ГС-ах наракала шмат прадуцэнтаў бульбы, тым больш, што ВЗГС падаў у газетах аб'явы, заахвочваючыя гаспадароў да продажу бульбы гэзсаўскім пунктам скупкі, прапануючы бясплатна мяшкі.

Мяшкоў не хапіла, людзі дарэмна трацілі час. ВЗГС тлумачыўся немагчымасцю купліі мяшкоў. Тым часам за Бугам, у Варшаўскім ваяводстве, на пунктах скупкі бульбы мяшкоў было пад дастаткам. Варта аб гэтым памятаць, плануючы вясеннюю і наступныя скупкі бульбы.

Тэкст і фота **А. Карпюка**

Кансультацыя юрыста

ПЫТАННЕ: Муж прыгавораны судом на штраф. Судовы выканаўца хоча прадаць на пакрыццё штрафу і судовых належнасцей рэчы, якія купіла за свае грошы жонка. Ці можна патрабаваць, каб рэчы не былі прададзены?

АДКАЗ: Паколькі гэтыя рэчы былі купляны ў часе супольнага жыцця мужа і жонкі, яны з'яўляюцца іх супольнай уласнасцю —незалежна ад таго, за чый заробак купляны. Таму судовы выканаўца можа прадаць гэтыя рэчы на пакрыццё штрафу, наложанага на мужа.

Каб забяспечыцца на будучыню перад даўгамі мужа, жонка можа патрабаваць адмены маёмаснай супольнасці праз суд. Пасля гэтага жонка не будзе адказваць за даўгі мужа маёмасцю, якая набыта з яе заробкаў або іншых даходаў.

Мала, але цікава

ЗВЯРЫ НАШЫХ ЛЯСОЎ

Без шкоды для лесу ў польскіх лясах можа жыць каля 35.000 аленяў, 3.200 ланяў, 184.000 сарнаў і 30.000 дзікаў, а ў нашых лясах прaжывае гэтых звяроў значна больш: 55.400 аленяў, 270.000 сарнаў, 60.000 дзікаў. Найбольш гэтых звяроў жыве ў кашалінскіх лясах. На Беласточчыне жыве таксама 70 лосяў. (ті)

Ужо хаця б са сказанага відаць, што ў аповесці густа сцелюцца трупы. Зрэшты, у коратка расказаным змесце „Золата" сказалі мы далёка не аб усіх трупах, якія паяўляюцца ў аповесці.

Якую ацэнку аповесці Ядвігіна Ш. выстаўляе гэта мноства трупаў? Не найлепшую. Вельмі часта пісьменнікі, не апанаваўшыя да канца складаны прыём літаратурнай інтрыгі, частуюць чытача вялікай колькасцю нябожчыкаў. Мабыць, факт гэты акрэсліў у нейкай ступені аповесць „Золата". Не значыць гэта аднак, што „Золата" гэта твор слабы, бяздарны і бездапаможны. Наадварот, у аповесці многа арыгінальнага, моцнага і наватарскага. Глыбокі псіхалагізм, элементы фаталізму, неспакойная, рваная фабулярная лінія, — усё гэта зближае аповесць „Золата" з сучаснымі пошукамі ў сусветнай прозе.

Ад катэгарычнага асуджэння аповесці „Золата" павінен паўстрымаць нас той факт, што твор гэты не быў закончаны. Па гэтай прычыне не ведаем, якія мастацкія сродкі, якія тыпы і якія вырашэнні запрапанаваў бы нам пісьменнік.

Так ці інакш, „Золата" гэта цікавая заяўка — шкада, што незакончаная.

Тата з мамай дом будуюць—дзеці сабе хатку

У гээсаўскіх магазінах ад вясны рух. Будаўнічыя матэрыялы з рук вырываюць. Той стадолу, той абору, а дзе хто і хату новую ставіць.

І ўсім трэба і цэглы, і пустакоў, і цэменту. А з будоваю вядома як.

Хочацца каб добра і прыгожа і хочацца заразам, каб чым танней. Таму людзі ўласных плячэй не шкадуюць. Цэлая сям'я пераважна занята пры будове. Кожны стараецца чым можа і як можа памагчы. Паміж горбамі складзенага на пляцы матэрыялу круцяцца маленькія дзеці. Бачачы працу дарослых, і яны памагаць хочуць.

І вось якраз за такімі малымі памагатымі патрэбны добры догляд. Бяды клікаць не трэба, яна і сама, ліха на яе, прыдзе.

Гаспадары С. з вёскі Бялявічы з усіх сіл стараліся „падагнаць" будову, каб перад зімою пакрыць новую хату. Малая Аня (4 з паловай гады) з трохгадовым Тамашом не адставалі. Разам з суседскімі дзецьмі вырашылі таксама заняцца „паважнай справай".

Цэмент ёсць. Якраз адзін мяшок разарваны. Я жменю сыпну, ты жменьку сыпнеш — ну чым мы не будаўнікі? Маеш табе — забракла. Ляжыць яшчэ аднак цэлая горба новенькіх мяшкоў. Ці доўга ў ніжнім прабіць дзірку, каб пасыпаўся шэры парашок? І ўжо можна гуляць далей.

Але нарушылася раўнавага горбы. Пасыпаліся мяшкі. На пляцы пачуўся дзіцячы крык. Прыбегла, запыхаўшыся маці. Хтосьці пабег клікаць хуткую дапамогу.

Сёння маленькая Аня С. мае ножку ў гіпсе. Гіпс размалёваны ў каляровыя кветкі. Ён жа такі беленькі і на ім так цікава малюваць. Яна ўжо забылася пра слёзы, пра боль, пра бальніцу.

Абыйшлося пераломам касцей. Таки-так! Якраз абышлося. Што значыць кволая дзіцячая фігурка ў параўнанні з пяцідзесяцікілаграмавым мехам? Магло быць шмат горш.

Аня ўжо забылася — дзіцё. Кветачкі сёння на гіпсе малюе. Маці яе далей перажывае. Невядома яшчэ, як зрасцецца тая ножка. А вось вам усім, дарослым дзядзям і цёцям, нельга ніколі забывацца пра тое, што на пляцы будовы дзецям не месца, хоць там і вельмі цікава і ёсць чым пагуляць.

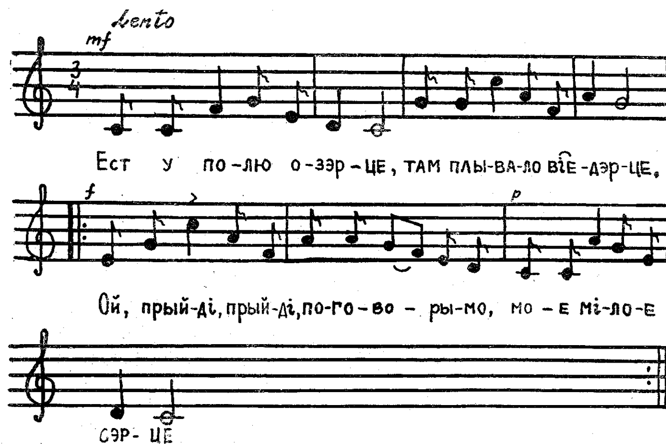
Няхай гэты выпадак, які здарыўся 1 верасня 73 г. у вёсцы Бялявічы, гміны Гарадок, будзе вам перасцярогай. **Ларс**

Крушынянцы

Шмат былых жыхароў Крушынян жыве і працуе ў Беластоку. Напрыклад, Іван Пятэльскі працуе на тэкстыльным камбінаце ў Фастах, Генадзь Краскевіч — на будаўнічым прадпрыемстве, Тамара Талькоўская — на тэлевізійным прадпрыемстве „Тэльза". Ва ўсіх іх ёсць у Крушынянах родзічы і таму яны даволі часта прыязджаюць у родную вёску, дзе дапамагаюць бацькам ці братам працаваць на гаспадарцы. Асабліва часта прыязджае памагаць сваім бацькам Іван Пятэльскі. Генадзь Краскевіч прыязджае да брата, а Віталіс Байгус да цесця. Вось гэты беластачане любяць зрабіць памятны здымак са старажыламі сваёй вёскі. На здымку ў верхнім радзе крушынянцы: Кастусь Макаль, Вінцук Каханоўскі, Вацлаў Анісімовіч і Кастусь Пятэльскі. Ніжэй — беластачане Віталіс Байгус, Уліта Краскевіч, Іван Пятэльскі і Генадзь Краскевіч.

Тэкст і фота **М. Хмялеўскага**

Ест у полю озэрце, там плывало віедэрце.
— Ой, прыйдi, прыйдi, поговорымо, мое мілое сэрце.
Ой, прыйдi, прыйдi, поговорымо, мое мілое сэрце.
Ест у полю каліна, што з віетром говорыла.
— Говорат людэ, я й сама знаю, што я ёму нэміла.
Говорат людэ, я й сама знаю, што я ёму нэміла.
Поговорымо тіхо ласковымі словамі.
Посіевемо, як голубонькі, поміжы ворогамі.
Посіевемо, як голубонькі, поміжы ворогамі.

Ад Анны Стахвіюк, 1924 года нараджэння, вёска Трасцянка Гайнаўскага павету, запісаў 2 жніўня 1973 года Мікалай Гайдук. Нотны запіс з магнетафоннай стужкі зрабіла Людміла Панько.

Гэты выпадак здарыўся 26 чэрвеня г.г. у 19 гадзін у вёсцы Паўлы, Заблудаўскай гміны. Грамадзянка Ганна Матвеюк з вёскі Канюкі зламала нагу. Яна ў той дзень прыехала ў Паўлы, каб здаць трускалкі, якія тут прымалі на базе. Разам з ёю прыехаў Васіль Дарашук, таксама з трускалкамі. Гэта быў яго конь і воз.

Здаўшы трускалкі, яны завярнулі воз на пляцы базы і пачалі праз вароты выязджаць на вуліцу. І вось, адкуль ні вазьміся, перад самым носам каня, як шалёны, праляцеў трактар, які цягнуў 2 прычэпы з пустымі бочкамі ад малака. Конь, які ўвогуле быў спакойны (старэйшы конь), на такую хуткую язду і траскатню рвануўся з усяе сілы, выскачыў на брукаваную вуліцу, дзе падскочыўшы, выкінуў Ганну Матвеюк на брук і пабег далей. Потым выкінуў і самога гаспадара — Васіля Дарашука. Выпадак быў цяжкі. Ганна Матвеюк зламала нагу, а Васіля Дарашука замарочыла.

Вінаваты (як потым аказалася) быў трактарыст з сельскагаспадарчага гуртка ў Паўлах, які ў той момант ехаў з вёскі на свой панадворак побач базы, дзе і паставіў трактар.

Раненую Ганну людзі паднялі з бруку, пасадзілі на лавачцы і пазванілі ў хуткую дапамогу, якая, прыехаўшы, забрала хворую ў Беласток. Тут ёй належылі гіпс і адправілі дамоў, бо ў шпіталі не было месца.

Калі жанчына крыху ачуняла, пачала хлапатаць, каб атрымаць адшкадаванне. Даведалася, што з гэтым трэба звярнуцца ў ПЗУ. Гаварылі, што атрымае дапамогу з „пулі рэестрацыі машын" (гэта фонд з падатку, які плоцяць сельгасгурткі пры рэестрацыі), ды трэба двух сведкаў, якія бачылі і пацвердзілі б выпадак. Жанчына падрыхтавала прашэнне ў ПЗУ, ды горш было са сведкамі. Хоць на трускалачнай базе і на вуліцы было многа людзей, якія бачылі — яны ж найперш і памаглі, калі дзела дайшло да пацвярджэння гэтага, тады кожны адмовіўся, гаворачы, што ён нічога не бачыў. Калі ж урэшце з бядою знайшліся 2 сведкі (адзін — той гаспадар, што ехаў на фурманцы) і ўрэшце зложылі ў ПЗУ паперы (15.VII.1973 г.), то аж 10.VIII. 1973 прыйшоў адказ, што адшкадаванне з ПЗУ Ганне Матвеюк не можна даць, бо выпадак быў не з прычыны трактара, але каня, які спалохаўся і выкінуў яе на брук.

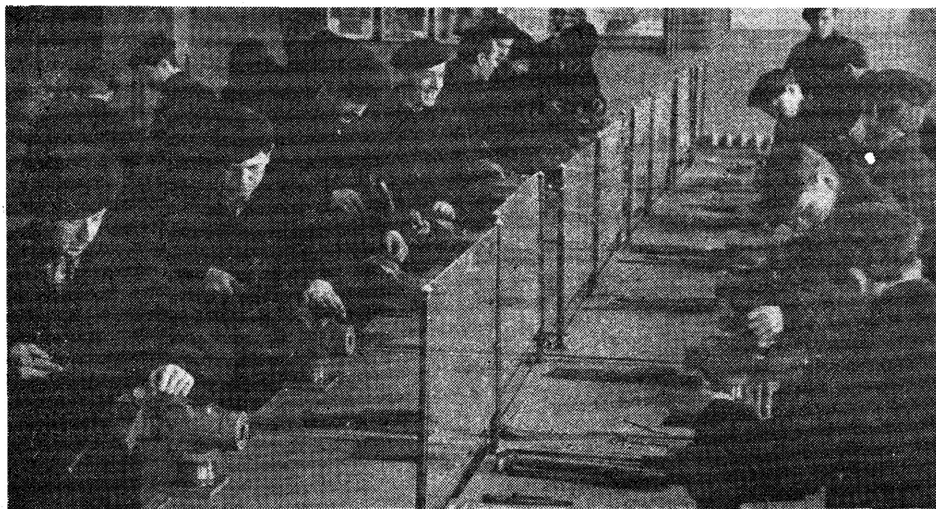
І так шукай сабе далей, чалавеча, праўды і справядлівасці. І спытайся ў каня (а не ў трактарыста), чаму ён, дурны, спалохаўся?

Пытанне аднак мяне не пакідае: чаму на вачах робяцца розныя выпадкі — нават бойкі і забойствы, а як прыдзецца да сведкаў, ніхто „нічога не бачыў"? Чаму гэтак? Такія адносіны спрыяюць развіццю хуліганства і злачынства. Дрэнныя людзі не баяцца нават у белы дзень натварыць зла і шкоды, бо калі прыдзецца сказаць пра гэта, тады нафычацей „ніхто нічога не бачыў". (мс)

Ці ведаеце, што...

...у гадах II сусветнай вайны (1939—1945) загінула 6.028.000 насельніцтва Польшчы, у тым ліку 644.000 загінула непасрэдна ў час ваенных аперацый, а 5.384.000 страціла жыццё ў выніку тэрору акупанта.

...найбольш газет чытаюць жыхары Англіі: 600 экземпляраў на 1000 жыхароў. Другое месца займае Швецыя (480), а далей Люксембург (445) і Японія (415). (ті)

Практычныя заняткі ў слёсарнай майстэрні.

Мінскае сярэдняе гарадское прафесіянальна-тэхнічнае вучылішча № 107 (ГПТВ № 107) размешчана на адной з хутка растучых ускраін беларускай сталіцы. Для вучняў пабудавалі тут чатырохпавярховы вучэбна-вытворчы корпус, камфартабельны інтэрнат, на чарзе — будаўніцтва плавальнага басейна.

ГПТВ № 107 — адно з 164 навуковых устаноў рэспублікі, рыхтуючых высокакваліфікаваных рабочых для розных галін народнай гаспадаркі.

На думку спецыялістаў, савецкая сістэма прафесіянальнай тэхнічнай адукацыі самая ўсеаб'емная. У яе аснове — не проста перадача юнакам і дзяўчатам пэўнай сумы ведаў і навыкаў па той ці іншай спецыяльнасці, а выхаванне ў будучых рабочых прагі пазнавання і пастаяннага ўдасканальвання, пачуцця рабочага калектывізму і салідарнасці, разумення сваёй вядучай ролі ў грамадстве і на зямлі.

Выхаванкі прафтэхвучылішч на працягу ўсяго курса навучання знаходзяцца на поўным дзяржаўным забеспячэнні. Акрамя таго, у час вытворчай практыкі вучням выплачваюць 33% ад агульнага заробку.

Вучылішча рыхтуе рабочых 11 спецыяльнасцей — слесараў механа-зборачных работ, па рамонту прамысловага абсталявання і кантрольна-вымяральных прыбораў, вентыляцыйнікаў, электра- і аўтаслёсараў, а таксама электраманцёраў па рамонту прамысловага абсталявання, электрагазазваршчыкаў, выдувальшчыкаў і шліфоўшчыкаў шкловырабаў, каменшчыкаў-агнеадпоршчыкаў.

У раскладзе іх заняткаў стаяць адны і тыя ж назвы прадметаў: спецтэхналогія, матэрыялазнаўства, тэхнічнае чарчэнне, электратэхніка з асновамі прамысловай электронікі. Але чытаюцца гэтыя дысцыпліны абавязкова з улікам будучай спецыяльнасці. Так, па спецтэхналогіі зваршчыкі вывучаюць абсталяванне і тэхналогію зварачнай вытворчасці, а аўтаслёсары — эксплуатацыю і рамонт

КАРЭСПАНДЭНЦЫЯ З МІНСКА

Рабочая змена

матацыклаў, матаролераў і легкавых аўтамашын. Металісты на матэрыялазнаўстве вывучаюць сталі і сплавы, а электрыкі — праваднікі і ізалятары.

Акрамя спецыяльных прадметаў у расписанне ўключаны і агульнаадукацыйныя — ГПТВ № 107 дае сваім выхаванкам сярэднюю адукацыю. Хімію і літаратуру, гісторыю і фізіку яны вывучаюць нароўні са школьнікамі-старшакласнікамі (паступаюць жа ва ўчылішча ў асноўным падлёткі, закончыўшыя восем класаў агульнаадукацыйнай школы).

Заняткі па агульнатэхнічных і агульнаадукацыйных дысцыплінах вядуцца паралельна і займаюць чатыры дні ў тыдзень. На працягу наступных двух дзён вучні замацоўваюць атрыманыя веды і набываюць практычныя навыкі ў майстэрнях, маючых неабходную колькасць разнастайнага абсталявання. Трэці, апошні год навучання, уключае шасцімесячную практыку на прадпрыемстве, найчасцей на тым, дзе будзе працаваць выпускнік, і самастойную работу над дыпломным праектам.

Але фарміраванне рабочага заўтрашняга дня не абмежавана рамкамі вучэбнага распісання. Будучы слёсар, зваршчык ці шліфоўшчык павінен быць разнабакова развітай асобай, сацыяльна актыўнай і эстэтычна адукаванай. Для дапамогі вучням, каб выхаваць у сябе гэтыя якасці, служаць лекторыі на грамадскіх пачатках, якія знаёмяць іх з пытаннямі права, кіно, спорту і г.д. Клуб „Шукальнік" дае магчымасць сваім членам дакрануцца да слаўнай гісторыі радзімы, да гераізму яе людзей. Шматдзённыя паходы па месцах рэвалюцыйнай і баявой славы савецкага народу, пошукі ўдзельнікаў абароны Мінска 1941 года, сустрэчы і гутаркі з імі, са сваякамі загінуўшых пакідаюць у сэрцах юнакоў і дзяўчат след на ўсё жыццё.

У пачатку новага вучэбнага года ў ГПТВ № 107 урачыста праводзіцца дзень маладога рабочага. Расказы ветэранаў вытворчасці, іх добразычлівасць, парады, увага да заўтрашніх калег, нараджаюць у падлёткаў веру ў правільнасць выбранага шляху.

Дошка аб'яў у вучылішчы штодзень стракатая ад аб'яў аб культпаходах у тэатры, на выстаўкі, аб экскурсіях па памятных месцах Мінска (сярод вучняў нямала моладзі з другіх гарадоў і сёл рэспублікі). Ажыўлена прайшлі сустрэча з беларускім кампазітарам Ю. Семянякам і спеваком Ю. Смірновым, вечар — „аганёк", арганізаваны сумесна са студэнтамі мінскага педвучылішча. А на канцэртах сваіх самадзейных артыстаў — салістаў і музыкантаў — глядзельная зала бывае перапоўнена.

Э. Трыгубовіч
фота аўтара

Куток практычных ведаў

У здаровым целе здаровы і дух

САЧЫЦЕ ЗА СВАІМ ТВАРАМ

Скончылася лета, прайшла таксама прыгожая і цёплая восень. Варта ўжо падумаць пра зіму. Многія жанчыны (а асабліва дзяўчаты) наракаюць на тое, што зімою шчокі і нос у іх чырвоныя, а калі становіцца холадна, то месцы гэтыя сінеюць.

Сляды адмаражэння на твары нялёгка ліквідаваць, гэта патрабуе часу і цярплівасці, таму варта ўсім, хто мае з гэтым клопаты, пачаць лячыць яго як найхутчэй, каб перад вострай зімою скура твару вярнулася да нормы.

Перш за ўсё неабходна мыць твар выключна ў мяккай вадзе (ваду можна змякчыць, дадаючы крыху бараксу). Раніцай ахляпваем твар летняю вадою, а вечарам мыем далікатным, тлустым мылам. Штодзень, памыўшы вечарам твар, робім кампрэсы з халоднай і гарачай вады наперамен, дадаючы алуну да халоднай, а бараксу да гарачай вады (0,5 чайной лыжачкі на адзін літр вады). Не надта тоўсты ручнік ці кавалак льнянага палатна, намачыўшы ў гарачай вадзе і выціснуўшы, кладзем на твар і пакідаем на 1—2 мінуты. Адразу ж пасля таго, як знімем гарачы кампрэс, неабходна палажыць на твар іншы ручнік, намочаны ў халоднай вадзе. Гэту аперацыю паўтараем некалькі разоў (у канцы заўсёды павінен быць халодны кампрэс). Высушыўшы твар, змазваем яго маззю з рыбяга тлушчу, якую пакідаем нанач.

Калі праз два месяцы прымянення такіх аперацый, ваш твар не паправіцца, трэба звярнуцца да доктара-дэрматолага. Магчыма, адмарозілі вы твар ужо даўно, і неабходна ў вашым выпадку больш інтэнсіўнае лячэнне. Але праводзіць яго, зразумела, можна толькі пад кантролем лекара.

Неабходна таксама памятаць, што калі на твары выступаюць адзіночныя расшыраныя крывяносныя сасуды, зменных кампрэсаў нельга прымяняць. У такім выпадку трэба таксама звярнуцца да доктара.

Калі ўдасца вам ліквідаваць сляды адмаражэння, трэба памятаць, што найважнейшай справай з'яўляецца адпаведнае забеспячэнне скуры твару ў часе халадоў і змен пагоды. Восенню і зімою неабходна заўсёды перад выхадам на паветра змазаць твар тлустым крэмам — найлепш ланалінавым. Нельга аднак у перыяд халадоў ужываць навільжаючыя крэмы. Гэтыя рады адносяцца таксама да ўсіх асоб, скура твару якіх бывае сухая і далікатная.

Эскулап

У верасні гэтага года ў Беластоку ўдзяляла практычныя парады нашым жанчынам касметычка чэшскай фірмы «Дэрмаколь» Ольга Кноблахава.
Фота Я. Цялушэцкага

— Маё юнацтва, — успамінае Блейк, — звязана з жахамі другой сусветнай вайны, з жахамі нямецкай акупацыі. Мы жылі тады на старынным завулачку са смешнай назвай Батэрслот (Масляная канава) у Ратэрдаме. У мяне не было нейкіх асаблівых схільнасцей, я нічым не адрозніваўся ад сваіх равеснікаў, хіба толькі выглядаў вельмі ўжо юным. Нягледзячы на свае семнаццаць, знешне я заставаўся хлапчуком. Гэта абставіна спачатку параніла маё самалюбства, а потым неаднаразова выручала мяне...

Джорджу Блейку споўнілася семнаццаць, калі нямецка-фашысцкія орды вераломна ўварваліся ў Галандыю. Гэта адбылося 10 мая 1940 года. Малалікая, дрэнна ўзброеная галандская армія хутка адыходзіла ад граніц пад націскам пераўзыходзячых сіл гітлераўцаў. Нямецкая авіяцыя падвергла варварскай бамбардзіроўцы Ратэрдам.

— Малюнак быў страшэнны, — гаворыць Блейк. — Горад працягваў гарэць і дыміцца яшчэ некалькі дзён. Над Ратэрдамам не змаўкаў дзіцячы плач, маці і старыя поўзалі на каленях па развалінах, спрабуючы знайсці пад абломкамі дамоў — а іх было разбурана трыццаць адна тысяча — хоць штосьці з адзення, хатніх рэчаў. Старынны завулачак Батэрслот больш не існаваў...

Зверская расправа над ні ў чым невінаватым насельніцтвам Ратэрдама пакінула глыбокі след у душы Блейка.

— Пераважная большасць насельніцтва Галандыі, — працягвае Блейк, — вельмі варожа адносілася да захопнікаў. Гэта і з'явілася прычынай для фарміравання руху Супраціўлення. Яго ўдзельнікі наладжвалі забастоўкі на буйных прадпрыемствах, сабатавалі злачынныя планы акупантаў, якія спрабавалі вывозіць рабочых на свае заводы ў Германію. Я з цікавасцю сачыў за схваткамі мужных людзей з бандамі галандскіх прыхвасняў гітлераўцаў. І без роздумаў вырашыў далучыцца да руху Супраціўлення.

Блейк змаўкае, робіць жэст рукой і, прыжмурыўшы вочы, гаворыць:

— Помніце, я ў пачатку нашай гутаркі падкрэсліў, што быў вельмі хударлявым хлапчуком. Немцы лічылі мяне школьнікам. Мне ўдавалася без перашкод пераходзіць у такія раёны, дзе ў любога дарослага чалавека патрабавалі дакументы. Для ролі сувязнога я падыходзіў як нельга лепш. Скажу больш: мне даручалі перавозіць з горада ў горад антыфашысцкія лістоўкі, брашуры... Памятаю, аднойчы я атрымаў заданне даставіць у суседні гарадок чарговую партыю падпольнай літаратуры. Набіў да адказу школьны ранец брашурамі, астатнюю частку сунуў пад світэр і стрымгалоў кінуўся на прыпынак трамвая: трэба было паспець на поезд. І раптам на хаду з-пад світэра пасыпаліся брашуры. Я пачаў ліхаманкава іх збіраць. Немец у афіцэрскай форме, які стаяў на прыпынку, спытаў: „Спяшаешся ў школу?" Я прамармытаў штосьці няпэўнае, пахаладзеўшы ад думкі, што папаўся. А немец ці то захацеў паказаць перад публікай сваю „далікатнасць", ці то яшчэ па якіх прычынах узяўся дапамагаць „школьніку", які запыхаўся, сабраць кнігі...

Але сказаць, што выключна сыноўская прыхільнасць цягнула мяне ў Лондан, значыць не сказаць усяго. Маладыя людзі майго ўзросту імкнуліся знайсці найлепшае прымяненне сваім сілам у барацьбе з нямецкімі фашыстамі. Асабіста я меркаваў, што гэта можна зрабіць у Англіі, уступіўшы ў яе ўзброеныя сілы. Мы часта слухалі радыё, уважліва сачылі за барацьбой саюзнікаў і верылі, што настане дзень вызвалення. Я меркаваў: „Тады я і змагу вярнуцца ў Галандыю ў якасці вызваліцеля".

Джордж Блейк расказвае аб перыпетыях, якія яму давялося адчуць на складаным шляху з Ратэрдама ў Лондан. З пашпартамі на чужыя імёны, рызыкуючы кожную мінуту, ён прабіраўся цераз акупіраваную гітлераўцамі Францыю, быў арыштаван пры пераходзе цераз граніцу Іспаніі і кінут у турму. Адтуль пераведзен у канцлагер „Міранда дэль Эбро", дзе ў самых цяжкіх умовах знаходзіліся прадстаўнікі 26 нацыянальнасцей з краін акупіраванай фашыстамі Еўропы.

— Асабліва шмат там было палякаў. Яны, малайцы, выступалі ў ролі застрэльшчыкаў пратэсту і арганізатараў барацьбы. Аднойчы такі пратэст выліўся ў працяглую галадоўку, якая ў многім вырашыла мой лёс і лёс многіх іншых зняволеных. Іспанскія ўлады вымушаны былі пайсці на ўступкі і вызваліць мяне як брытанскага падданага.

Лондан сустрэў Блейка даволі няветліва: адбыліся строгія допыты. Але к

ТРЫБУНА чытачоў

ПАРНАСІК — чытальніцкая літсупольна на незарантаваных паях

Два адказы — Міры і Генку

Ужо даўно я не пісала,
Ды прыйшоў нарэшце час,
Каб для Міры і для Генка
Дзісь магла я даць адказ.

Дарагая мая Мірка,
Хоць я ведаю цябе
Толькі з тваіх вершаў,
Шлю прывет табе.

Бачу, любіш дзядзьку Кваса,
Што ж, і я яго люблю,
Аднак з ім я і з табою
Пагадзіцца не магу.

Мне здаецца, што ты, Міра,
Не па-добраму зрабіла,
Бо мяне ты асудзіла,
А да Дзядзькі прылучылась.

Ну, што ж, гэта твая справа,
Ніхто цябе не праканае.
Але знай — „дзе двух сварыцца,
То там трэці карыстае".

Скарыстаць ты не умела
І ўзялась мяне судзіць.
Знаеш, дарагая Міра,
Я не дамся пакрыўдзіць.

Што ж табе прыйшло ў голаў,
Што не можна піва піць?
І яшчэ: што я ўзялася
Лінагузаў бараніць?

Хто сумлення зарабляе,
Лінагузам быць не можа.
І на ўсё яму хапае,
Дык і піва выпіць можа.

Бо на тое піва вараць,
Каб хто хоча — маглі піць.
Але знай, я не радзілась
Абібокаў бараніць!

А ты, Мірка, памылілась,
Асуджаючы мяне.
І на гэтым я канчаю —
Стольні мела да цябе.

А табе, мой дружа Генка,
Я хацела бы сказаць,
Што ліцэісты з Міхалова
З Бельска будуць прыклад браць.

Знаю добра, што сяброўкі
Нешта пачалі пісаць,
Ды чамусь яшчэ баяцца
У „Парнасік" высылаць.

Ужо Зарэцка штосьці піша,
Новік і Харкевіч напісалі,
А Казёл і Аня
Мо й павысылалі...

Ну, на гэтым канчу
Доўгі свой адказ,
А цяпер пачну чакаць
Адказу ад Вас.

Ірэна Кузьма
ліцэй у Міхалове

гэтаму часу (студзень 1943 года) ён паспеў прайсці дастаткова суровую школу жыцця і праявіў зайздросную вытрымку. У яго была адна думка — трапіць у армію і вярнуцца ў Галандыю працягваць барацьбу з фашыстамі. Пасняхова скончыўшы вучылішча ваеннамарскіх афіцэраў, Блейк накіроўваецца ў распараджэнне Галоўнага ўпраўлення падводнай службы. Там рыхтаваліся спецыялісты па дыверсійных аперацыях, якіх закідвалі ў размяшчэнне праціўніка на так званых „аднамесных падлодках". Аднойчы ў час заняткаў пад вадой Блейк, не вытрымаўшы перагрузак, раптам страціў прытомнасць. Камісія робіць вывад: для спецслужбы падводнікаў непрыгодны. Аднак, улічваючы дасканалае веданне галандскай мовы, яго пераводзяць у жніўні 1944 года ў галандскую секцыю „Сікрэт інтэліджэнс сервіс".

— У нас былі цесныя сувязі з галандскай разведкай, — успамінае Блейк. — Работа праводзілася даволі прымітыўна, але эфект часта пераўзыходзіў усе чаканні. Я атрымліваў кадзіраваныя тэлеграмы з указаннем на такі вось дзень і час асоба важных цэлей (уключаючы, напрыклад, паведамленні аб месцазнаходжанні таго ці іншага буйнога нацысцкага генерала на тэрыторыі Галандыі), расшыфроўваў іх і перадаваў кардынаты штабу брытанскіх ВПС. Далейшае не патрабуе асобых тлумачэнняў... **(Працяг будзе).**

30—ГОДДЗЕ ЛВП

У Дубічах Царкоўных

30-ую гадавіну Войска Польскага святкавала ўся Польшча. Жыхары Дубіч Царкоўных таксама. Яшчэ ў пятніцу вісела на стаўбе афіша, што ў гміннай святліцы будзе ісці фільм, звязаны з гэтай гадавінай. У нядзелю ў святліцы сабралася вельмі многа людзей, было таксама шмат моладзі. Прыехаў Віктар Бура з Гайнаўкі, прывёз з сабой вельмі цікавы, доўгі фільм. Усе глядзелі яго з зацікаўленнем. Жыхары Дубіч задаволены. Пасля фільма моладзь, як і старэйшыя, дыскутавалі.

Ніна Петручук
Гайнаўскі беларускі ліцэй

У Грэдалях

У грэдалёўскай святліцы адбылася вечарына, прысвечаная 30-ай гадавіне Войска Польскага. Вечарынай гэтай вёска адкрыла адначасова новы сезон культурна-асветнай працы.

Арганізатарам вечара была бібліятэкарша Ольга Пракапюк, а памагалі ёй вучні — чытачы бібліятэкі ў Грэдалях і актыўная моладзь са станцыі Грыгораўцы.

За сталом прэзідыума селі прадстаўнікі палітычных і маладзёжных арганізацый, якія дзейнічаюць у вёсцы, сакратар партыйнай арганізацыі Уладзімір Якубюк і намеснік старшыні гуртка ЗСМВ Аляксей Андрэюк. Ганаровым госцем быў на вечарыне малады матрос Міхась Брэнько, які якраз прыехаў у водпуск да бацькоў.

Пасля першай часткі, выступілі чытачы бібліятэкі — моладзь. Яны дэкламавалі вершы і чыталі цікавыя фрагменты з кніжак на ваенныя тэмы. Вельмі спадабаліся Людміла Грайко і Юрка Вашковяк за песні, якія прыгожа спявалі.

Цікавай была згадуй-згадуля, якую вяла Галіна Бурыла. Першае месца ў ёй заваяваў Лявон Наумчык, другое — Сцяпан Брэнько, трэцяе — Мікалай Лукашук. Усе, хто прыняў удзел у конкурсе, атрымалі нешта на памяць.

Святліца была поўная. Гэта першае мерапрыемства бібліятэкі, якое ахапіла шырэйшы круг людзей. Дагэтуль усе мерапрыемствы адбываліся толькі ў бібліятэцы.

Наглядальнік

У Паўночным Востраве

У вёсцы Паўночны Востраў, што ў Сакольскім павеце, мерапрыемства з выпадку 30-ай гадавіны Войска Польскага падрыхтаваў мясцовы гурток БГКТ пры супрацоўніцтве з праўленнем аддзела БГКТ у Сакольцы.

У святочна прыбранай зале мясцовага клуба „Рух" адбылася сустрэча з членам ЗБоВіД, былым членам КПЗБ — тав. Уладзімірам Хомікам з вёскі Слоя. Ён расказаў пра гісторыю ўтварэння польскай дывізіі ў СССР і пра ўдзел Войска Польскага ў разгроме фашызму.

У мастацкай частцы выступілі вучні мясцовай пачатковай школы з тэматычным мантажам на беларускай мове. А маладзя з нашага гуртка БГКТ падрыхтавалі таксама па-беларуску праграму гумару. Усім спадабаліся выступленні Галіны Гжыбэк, Лены Максімец і Яна Максімца.

У падрыхтоўцы гэтага мерапрыемства актыўна ўдзельнічала сакратар праўлення аддзела БГКТ сяброўка Ірэна Місевіч.

На заканчэнне ўсе танцавалі. Вечар усім вельмі спадабаўся. Каб больш такіх мерапрыемстваў.

Мікалай Гаспадарчык,
Паўночны Востраў

Дарагое „Сэрцайка"!

Я рэгулярна выпісваю „Ніву" і чытаю ўсе твае парады. А цяпер і я пастанавіла да цябе напісаць. Мне 18 гадоў. Жыву я на вёсцы. Ужо два гады хаджу з Сярожам, хлопцам з нашай вёскі. Нядаўна была ў нашай вёсцы забава. Сярожы тады не было, паехаў у горад да брата. На гэтай забаве я пазнаёмілася з Алікам — хлопцам з суседняй вёскі. Алік вельмі сімпатычны і прыстойны брунет. Бавіліся мы разам увесь вечар. Алік правёў мяне дамоў і гаварыў, што я яму вельмі спадабалася і хацеў бы са мной хадзіць. Я не магла не згадзіцца, бо ён мне вельмі спадабаўся. Алік быў у мяне ўжо тры разы. Я пераканалася, што Сярожы я не кахала, а толькі прызвычаілася да яго. Ніколі не чакала яго так, як Аліка. Але калі вернецца Сярожа і даведаецца аб гэтым, будзе яму вельмі крыўдна. Парай, „Сэрцайка", што мне рабіць? Можа хадзіць надалей з Сярожам, а з Алікам парваць, бо сумленне мучыць, але сэрца дыктуе іншае. Можа ты мне падскажаш?

Рая з Бельшчыны

Рая! Старая гэта праўда, што дзе знойдзецца трое — адзін адышці мусіць. У тваёй сітуацыі гэтая роля прыпадае Сярожы. І хоць крыўдна яму будзе, аднак ашукваць яго і змушаць сябе хадзіць з ім няма сэнсу. Ды і абвінавачваць цябе за гэта нельга. Выбар як сэрцу належыць, і насуперак яму не пойдзеш.

„Сэрцайка"

У АДКАЗ НА НАШУ КРЫТЫКУ

Клейніцкім бабулькам памаглі

Паколькі прайшло ўжо некалькі месяцаў з таго часу, як у „Ніве" быў надрукаваны артыкул „Старасць...", прыпомнім коратка яго змест. Аўтары апісалі жыццё дзвюх самотных старых сясцёр — Мінадоры Пракапюк — год 86 і Тэклі Наумюк — год 88, жанчын, забытых людзьмі і грамадскай апекай. Жылі яны ў хатцы-хлеўчыку, у хваробе, брудзе і голадзе. Елі тое, што людзі час ад часу падкідалі. Ані грамадскі апякун, ані солтыс, ані многія арганізацыі, якія дзейнічаюць у вёсцы, не цікавіліся гэтымі жанчынамі доўгія гады.

Першыя звярнулі ўвагу на нялюдскія ўмовы жыцця жанчын мясцовыя настаўнікі.

Артыкул з нашым пісьмом быў высланы да зацікаўленых улад.

АДКАЗВАЕ:

Prezydium Powiatowej Rady Narodowej Wydział Zdrowia i Opieki Społecznej w Hajnówce woj. Białostockie.

W związku z Waszym pismem skierowanym do tut. Wydziału, wyjaśniamy co następuje:

Ob. Prokopiuk Minodora lat 86 i Naumiuk Tekla lat 88 zam. Klejniki, są siostrami i razem zamieszkują. Ob. Prokopiuk otrzymuje stały zasiłek pieniężny po 770 zł miesięcznie, natomiast Ob. T. Naumiuk — okresowy zasiłek po 960 zł miesięcznie. Zasiłek okresowy przyznany został na okres 6-ciu miesięcy począwszy od dnia 1.VI.1973 r. do dnia 31.XII.1973 r. W roku 1974 przyznany zostanie również na okres 6-ciu miesięcy i następnie przedłużony do okresu 10-ciu miesięcy. Powyższe zgodne jest z Instrukcją Nr 5/68 Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 29. II 1968 r. w sprawie pomocy społecznej w formie świadczeń pieniężnych, § 2, pkt. 5 (Dz. Urz. Ministerstwa Zdrowia i Opieki Społecznej z 1968 r. Nr 10, poz. 33) Tut. Wydział skierował Ob. Teklę Naumiuk na KIZ w celu ustalenia grupy inwalidzkiej ze względu na wzrok. Jeżeli otrzyma I grupę inwalidzką ze względu na wzrok, będzie wypłacany zgodnie z instrukcją 14/71 MZiOS z dn. 7.IV.1971 zmieniającą Instrukcję 5/68 w sprawie pomocy społecznej w formie świadczeń pieniężnych, stały zasiłek pieniężny po 960 zł, jeżeli natomiast II-gą grupę inwalidzką ze względu na wzrok — po 770 zł. Do czasu ustalenia grupy inwalidzkiej nie ma możliwości przyznania dwóch stałych zasiłków pieniężnych.

W związku z koniecznością przeprowadzenia dezynfekcji pomieszczeń w/w; w dniu 4 sierpnia 1973 r. Powiatowa Stacja San.-Epid. w Hajnówce dokonała bardzo szczegółowej dezynfekcji staruszek, mieszkania oraz otoczenia domu, w mieszkaniu założono trucizne dla mysz i szczurów.

Wymienieni otrzymali też zasiłek celowy w kwocie 600 zł na kupno opału, który zostanie zakupiony przez osoby opiekujące się tj. Ob. Prokopiuk Henrykę i Ob. Bliźniuk Zofię. Planuje się też zakupić odzież i pościel staruszkom.

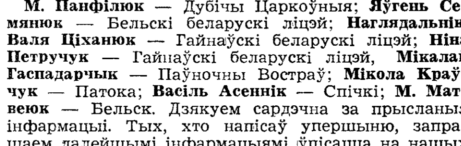
Odnośnie remontu mieszkania — po pierwsze: staruszki nie wyrażają zgody na jego przeprowadzenie, po drugie: nie nadaję się w ogóle zamieszkiwany budynek do remontu ze względu na jego stan, naprawiony został jedynie dach słomiany.

Tut. Wydział nakłaniał kilkakrotnie staruszek by wyraziły zgodę na pójście do domu pomocy społecznej, lecz bezskutecznie, za każdym razem odmawiały, tłumacząc się przywiązaniem do środowiska.

Jeżeli natomiast chodzi o opiekuna społecznego, stwierdzić należy, że są to ludzie pracujący społecznie, bez jakiejkolwiek rekompensaty za pełnienie powierzonych obowiązków, które niejednokrotnie są niewdzięczne. Należy stwierdzić, że w pierwszych początkach organizowania systemu instytucji opiekunów społecznych, organom pomocy chodziło o obsadę opiekuńczą w każdym sołectwie. Obecnie dąży się do wymiany opiekunów nie spełniających swojej roli w środowisku i dąży się do obsady opiekunami bardziej uczulonymi na ludzką krzywdę.

Z upoważnienia Kierownika Wydziału Zdrowia — podpis nieczytelny.

Дзякуем!

М. Панфілюк — Дубічы Царкоўныя; **Яўгень Семянюк** — Бельскі беларускі ліцэй; **Наглядальнік, Валя Ціханюк** — Гайнаўскі беларускі ліцэй; **Ніна Петручук** — Гайнаўскі беларускі ліцэй, **Мікалай Гаспадарчык** — Паўночны Востраў; **Мікола Краўчук** — Патока; **Васіль Асеннік** — Спічкі; **М. Матвеюк** — Бельск. Дзякуем сардэчна за прысланыя інфармацыі. Тых, хто напісаў упершыню, запрашаем далейшымі інфармацыямі ўпісацца на нашых пастаянных карэспандэнтаў.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа

„Człowiek z przyszłością" (radz.), 13—14. „Dni powszednie i święta" (radz.), 15—16. „Ludzie na moście" (radz.). 17—18.

Чаромуха

„Ojciec żołnierza" (radz.), 13—14. „Człowiek z karabinem" (radz.), 15—16. „Matka" (radz.), 17—18.

Кляшчэлі

„Telegram" (radz.), 13—14. „Co wieczór o 11-tej" (radz.), 15—16. „Gracz" (radz.), 17—18.

Нараўка

„Haszek i jego Szwejk" (radz.), „Wiryneja" (radz.), 14—18.

Нарва

„Dzień ostatni, dzień pierwszy" (radz.), 14—18.

Чыжы

„Dwója z wychowania" (radz.), „Dziewęć dni jednego roku" (radz.), 14—18.

Дубічы Царкоўныя

„Oskarżeni o zabójstwo" (radz.), „Był sobie dziad i baba" (radz.), 14—18.

Арэшкава

„Tajemniczy mnich" (radz.), „Szósty lipca" (radz.), 17—18.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Орля

„Iwan Groźny" (radz.), 14—18.

Райск

„Staroświecki dramat" (radz.), „Dziewczęta" (radz.), 14—18.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок

„Ucieczka" (radz.), 17—18.

Міхалова

„Iwan Groźny" (radz.), I s, 13—14. „Iwan Groźny" (radz.), II s. 15—16. „Jeden dzień szczęśliwie" (radz.), 17—18.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Шудзялава

„Samotna" (radz.), „Przygody Krosza" (radz.), 14—18.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Нурэц

„Na rabunek" (radz.), 13—14. „Dżamila (radz.), 15—16. „Dom z facjatą" (radz.), 17—18.

Мілейчыцы

„Zimorodek" (radz.), 13—14. „Wołga — Wołga" (radz.), 15—16. „Zwykła historia" (radz.), 17—18.

Organ Zarządu Głównego Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego. Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa-Książka-Ruch". Redaguje Kolegium. Adres Redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Numer przy przesyłkach pocztowych: Redakcja tygodnika „Niwa", Skr. poczt. 281, 15-950 Białystok. Telefony: Redaktor Naczelny i Sekretarz Redakcji 2-10-33, publicysci 2-32-41 do 45 (centrala). Cena prenumeraty krajowej: rocznie: 28,80 zł, półrocznie: 14,40 zł. kwartalnie: 7,20 zł. Prenumeraty przyjmowane są do dnia 10 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty. Prenumeraty na kraj dla czytelników indywidualnych przyjmują Urzędy Pocztowe oraz listonosze. Można również wpłaty dokonywać na konto I Oddziału Rejonowego „Ruch" w Białymstoku 150-6-161 NBP I OM Białystok. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Wszystkie instytucje państwowe i społeczne w miastach, zamawiają prenumeratę wyłącznie za pośrednictwem Oddziałów i Delegatur RSW „Prasa-Książka-Ruch". Pozostałe — mające siedzibę na wsi lub w innych miejscowościach, w których nie ma Oddziałów i Delegatur zamawiają prenumeratę za pośrednictwem Urzędów Pocztowych. Prenumeratę na zagranicę przyjmuje: RSW „Prasa-Książka-Ruch", Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych, Wronia 23, 00-840 Warszawa. Konto PKO Nr 1-6-100024. Cena prenumeraty dla zagranicy jest wyższa od prenumeraty krajowej o 40 proc. Nr indeksu 36911.

BZGraf. Nakład 7.669 K-3

З нямецкага гумару

ЧАРАДЗЕЙ

Насупраць яе спыніўся малады чалавек.
— Вас завуць Сузан! — сказаў ён.
— Прабачце...
— Вас завуць Сузан. Так ці не?
— Так. Але я не ведаю вас.
Малады чалавек паглядзеў ёй проста ў вочы.
— Я вас таксама не ведаю. Вы бачыце мяне ўпершыню. Аднак я ведаю, што вас завуць Сузан, — сказаў ён.
— Але ж як гэта...
— Я ведаю нават больш, — працягваў малады чалавек. — Я ведаю, што вы замужам, што ў вас кватэра, гараж, што мужа вашага завуць Бруна і што ў вас няма дзяцей. Правільна?
— Усё так.
— Учора вы мылі бялізну і павесілі яе сушыцца ў двары.
— Ах, вы жывеце па-суседству!
Малады чалавек выняў бумажнік.
— Не. Я яшчэ ніколі не быў у гэтым горадзе. Толькі сёння раніцай я прыляцеў з Бухарэста. Вось мой пашпарт з пагранічнай пячаткай. Вось білет. Чатыры гадзіны таму назад я быў яшчэ за граніцай.
— Але ж адкуль вы ўсё ведаеце?
— Гэта мая таямніца! — працягваў малады чалавек. — Я ведаю яшчэ больш. Ваш муж працуе з нейкім панам Флемінгам. Пан Флемінг жанаты, яго жонка бландзінка, нядаўна яна купіла новы капялюш, але ён ёй зусім не да твару.
— Вы, напэўна, ведаеце фрау Флемінг?
— Не, фрау Флемінг я яшчэ не бачыў. Аднак вернемся да вас. Замуж вы выйшлі восем гадоў назад. У вас ёсць сястра. Ваша сястра хоча выйсці замуж за аднаго маладога чалавека, але пра яго яна не ведае нічога канкрэтнага. Ваша маці прыслала вам тры дні таму назад пісьмо. Яна піша, што праз тыдзень прыедзе да вас у госці. Праўда ці не?
— Пане, гэта мяжуе з чарадзействам!
— А я і ёсць чарадзей, — малады чалавек засмяяўся. — Калі вы хочаце, я і вас навучу чарадзейству.
— I я буду ўсё ведаць пра жыццё незнаёмых людзей?
— Канечне.
— Але ж як?
Малады чалавек ціха сказаў:
— Таксама, як і я. У трамваі. Дзесяць хвілін таму назад я стаяў за вамі ў трамваі і чуў, што вы расказвалі сваёй сяброўцы.

Е. Рослер

НІЎКА

ДОБРЫ СЫН

Напякла маці аладкаў, стаіць і глядзіць, як сын умінае іх. Добра наеўшыся, ён кажа маці:
— Ешце, мама, аладкі, чаго вы стаіце?
— Ды не хачу, мне абы ты наеўся.
— Ды, вы, мама, не турбуйцеся, я вам шмат не даю, тут толькі два засталіся.

ПАЛЕПШАЛА

Двое сяброў сустрэліся на вуліцы.
— Я чуў, ты ажаніўся.
— Так.
— А навошта?
— Не падабалася харчавацца ў сталоўцы.
— А цяпер?
— Цяпер падабаецца.

З ЛІТВЫ

Прыгожая і элегантная дзяўчына гаворыць сваёй сяброўцы:
— Жах! Уяўляеш, сёння мне прыснілася, быццам я іду па вуліцы зусім голая, толькі ў капелюшы з вялікімі палямі...
Тут падыйшоў Кіндзюліс і загаварыў:
— Сапраўды, жах! Цяпер ніхто такіх капелюшоў не носіць.

МІНІБАЙКІ

ДРЭВЫ ПАМІРАЮЦЬ СТОЯЧЫ

Жыў-быў дуб. Звычайны стары дуб, які перашкаджаў расці маладому клёну. Вырашылі дуб ссячы. А потым перадумалі.
Дубу ж да пенсіі ўсяго трыста год засталося, а клён малады, можа і пачакаць.
Прайшло трыста год. Дуб уступіў месца клёну. А клён да таго часу „дуба даў"...

М. Азаў, У. Ціхвінскі

Без слоў.

ГУМАР З

НІЗКАЯ КВАЛІФІКАЦЫЯ

Нейк у вёску заехаў вандроўны цырк. Сабраліся людзі. Адзін цыркач паставіў дзяўчыну каля дзвярэй і кідае нажы так, што яны ўстрагаюць навокал галавы. А адзін хлапчына з публікі глядзіць, глядзіць, а потым кажа:
— Ідзем, людзі, адсюль. Ён ужо шэсць разоў кінуў нажом, а яшчэ ні разу не трапіў...

...У маладога таленту былі і маці, і бацька, але яму вельмі не хапала галоўнага — сястры.

...Ён хацеў збудаваць у яе душы святыню кахання, ды яна аддала перавагу ўласніку кааператыўнай кватэры.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Віктара Аляксеюка і Янкі Грыгарука змяшчаем песню з сёлетняга фестывалю ў Аполі.

Słowa: Anna Markowa
Muzyka: Anna Panas

Koleiny

Odmnieniły nam się drogi,
koleiny losu,
już nie chodzi nikt po polu
i nie szuka kłosów.

Odmieniły nam się drogi
odmieniły żeńce,
pełnych kłosów nikt nie zbiera,
żeby było więcej.

Odmieniły nam się drogi,
odmieniła dola,
bosej stopy nikt nie rani
na ściernistych polach.

I do słońca nikt nie mówi:
„Dnia oko pięknego"...
Nikt od wilków nie ucieka
po głębokim śniegu.

Ciemnej mąki nikt nie miele
na kamiennych żarnach,
ale czasem powracamy
do tych naszych dawnych:

Wyzbieranych w polu kłosów,
kaleczących ściernisk,
nieskalanym wielkim śniegom
zostajemy wierni.

Odmieniły nam się drogi,
ale nie do końca,
i tęsknota nosi imię
wiatru, śniegu, słońca...

З КУБЫ

Адна маладая жанчына скардзіцца сяброўцы:
— Не магу больш цярпець свайго мужа. Ён робіць мне такія скандалы, што я аж худну.
— Дык чаму б табе не развесціся з ім?
— Я ўжо думаю пра гэта. Але крыху пачакаю, пакуль схудну яшчэ на дзесяць кілаграмаў.

ПАМЫЛКА

— Як вам не сорамна! Такі малады, прыгожы, а жабруеце!
— Я не жабрак, сіньёра! Хіба вы не бачыце, што ў мяне ў руцэ пісталет?

ЧАГО Ў СПОРЦЕ НЕ БЫВАЕ!

— ...А мяч мы прырысуем потым.

Знатнае выхаванне

Сын у бацькі на адкорме —
Атрымоўвае па норме
Для сякіх-такіх патрэб...
Але толькі
не на хлеб!
Бацька знатны і вядомы,
Часта ён вучоным тонам
Учыняе з жонкай спрэчку,
Хоць надзець яму вуздэчку:
Стаўлю рубам я пытанне,
Усё аддай на выхаванне!..
Тады маці (што тут зробіш?)
Аддавала сыну дробязь.
Рос сынок, нібы баран,
Знаў дарогу ў рэстаран,
На замежны пнуўся лад —
Быў свайму карыту рад.
Рос ён, гледзячы на лес,
I ў кішэнь чужы залез.
Дасталося гора-мукі
Вырваць сына на парукі,
А ўжо тым, хто дапамог,
Выдаў бацька, колькі мог.
. . . .
Ставіць бацька так пытанне:
Усё аддам на выхаванне!

Станіслаў Шушкевіч

ДЫЕТА

Не па гадах тоўстая дзяўчына песціцца на ложку і пытае маці, што сцірае бялізну:
— На якую б мне дыету стаць, каб схуднуць?
— Ставай поруч са мною, — параіла маці.

ІНТЭЛІГЕНТНЫ

— Ты ведаеш, з тых пор, як Пётр адгадаваў доўгія валасы, ён пачаў выглядаць куды інтэлігентней. Праўда, не відаць твару...

НЕ ПЕРАШКАДЖАЎ

Алесь прыйшоў са школы.
— Сёння ты ўжо нікому не перашкаджаў на ўроках, сынку? — пытае маці.
— Ды не, я ўвесь час стаяў за дзвярыма, — адказаў Алесь.

ПРЫКМЕТА ВЕРНАСЦІ

Бацька гаворыць дачцы:
— Калі ты хочаш мець добрага мужа, выходзь за пана Кірсла. Ніхто не будзе цябе любіць больш, чым ён.
— Ты цвёрда ўпэўнены ў гэтым, тата?
— Упэўнены. Вось ужо шэсць месяцаў я пазычаю ў яго грошы, а ён усё яшчэ працягвае да нас прыходзіць.

Мары і рэчаіснасць.

КУРЁЗЫ

ПЕРАСЯКАЮЧЫ ЛА-МАНШ...

Шмат цяжкасцей даводзіцца пераадольваць плыўцам, якія перасякаюць Ла-Манш. Халодная вада і моцнае цячэнне не раз прымушалі смельчакоў адмовіцца ад сваёй задумы. Аднак 27-гадоваму англічаніну Грэму Макінтайру давялося сутыкнуцца з вельмі незвычайнай „перашкодай". Ён плыў праз праліў з Англіі ў Францыю і быў за 7 міль ад Дуўра, калі паблізу з'явілася акула. Некаторы час плывец спадзяваўся, што яму ўдасца пазбегнуць нежаданай сустрэчы, але калі марскі драпежнік падышоў пад яго ўшчыльную, Макінтайр, забыўшыся пра заплыў і пра пагрозу дыскваліфікацыі, куляй выскачыў з вады ў суправаджаўшую яго шлюпку. Ён ніколі яшчэ не развіваў такой скорасці, заўважыў адзін з яго памочнікаў, як у гэты раз.

НЕСПАРТЫЎНАЯ ПОМСТА

У час футбольнага матча ў Мецэ (Францыя) адбылася бойка. Цэнтра нападзення мясцовай каманды, аглушанага ўдарам, панеслі на насілках. Аднак праз некалькі хвілін ён як ні ў чым не бывала зноў з'явіўся на полі і пачаў збіваць ігракоў каманды праціўніка. Ігру спынілі. Высветлілася, што мясцоўцам быў не пацярпеўшы цэнтр нападзення, а яго брат, прафесіянальны баксёр.

НАВІНЫ МОДЫ

У апошні час у Злучаных Штатах усё хутчэй пашыраецца мода на завушніцы... для мужчын.
Мода на доўгія валасы праходзіць. Цяпер шырока ў ходу кароткая мужчынская стрыжка плюс невялікія завушніцы з арнаментам або каштоўным каменем.

Смяюцца з намі

Замаладу мала хто сумняваецца ў тым, што мае паэтычны дар. Сумненні з'яўляюцца ў прафесіяналаў.